

TROCHU EMPÍRIE: KVANTITATÍVNY POHĽAD NA VYBRANÉ DRUHY PRÁVNEJ ARGUMENTÁCIE V ROZHODNUTIACH SLOVENSKÝCH A ČESKÝCH VRCHOLOVÝCH SÚDOV¹

A BIT OF EMPIRICISM: A QUANTITATIVE VIEW OF SELECTED TYPES OF LEGAL ARGUMENTATION IN THE DECISIONS OF SLOVAK AND CZECH TOP COURTS

*Martin Turčan*²

<https://doi.org/10.33542/SIC2025-2-11>

ABSTRAKT

Článok sa zameriava na judikatúru slovenských a českých vrcholových súdov (menovite Ústavného súdu SR, Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu ČR, Najvyššieho súdu ČR a čiastočne i Najvyššieho správneho súdu SR a Najvyššieho správneho súdu ČR) v súvislosti s ich odkazom na predchádzajúcu judikatúru, právnu doktrínu a európske právo. Ide o kvantitatívno-komparatívnu analýzu týchto fenoménov za posledných desať až dvadsať rokov. Autorova metóda spočíva vo vyhľadávaní kľúčových slov v databáze judikatúry. Autor si všíma súkromnoprávnu i verejnoprávnu judikatúru (osobitná pozornosť je venovaná napríklad trestnoprávnym rozhodnutiam a súdnym rozhodnutiam v oblasti správneho trestania), pričom poukazuje na podobnosti a rozdiely v slovenskom a českom prostredí. Najvýraznejším rozdielom, ktorý sa v danom ohľade objavuje, je citeľná variabilita slovenskej judikatúry v porovnaní s českou judikatúrou, ktorej krivka je pri skúmaných odkazoch oveľa lineárnejšia. Výrazný rozdiel sa prejavuje aj trestnoprávnej judikatúre, a síce jej odkaze na právnu doktrínu, ktorý je v českom prostredí výrazne vyšší ako v slovenskom. Rozdiel je aj v odkaze na európske právo (eurokonformný výklad?), ktorý je naopak v slovenskej verejnoprávnej i súkromnoprávnej judikatúre jednoznačne vyšší ako v českej. Judikatúra v oblasti správneho trestania sa s ohľadom na skúmané odkazy javí ako veľmi podobná v oboch národných kontextoch, pričom odkaz na predchádzajúcu judikatúru sa tu ukazuje vyšší než v oblasti súkromného práva.

ABSTRACT

The article focuses on the jurisprudence of Slovak and Czech top courts (namely: Constitutional Court of the Slovak Republic, Supreme Court of the Slovak Republic, Constitutional Court of the Czech Republic, Supreme Court of the Czech Republic, and partially also Supreme Administrative Court of the Slovak Republic and Supreme Administrative Court of the Czech Republic) concerning their reference to previous case law, legal doctrine, and European law. The paper offers a quantitative-comparative analysis of these phenomena over the last ten to twenty years. Author's method is based on the search for keywords in the database of the jurisprudence of those courts. The author focuses on private and public law jurisprudence

¹ Tento článok bol podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-20-0436 Nová právna úprava správneho trestania.

² doc. JUDr., Mgr., PhD., PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Slovenská republika
Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, Slovak Republic.

(separate attention is paid to criminal law decisions and judgements in cases of administrative punishment), pointing out the similarities and differences in the Slovak and Czech environments. The most striking difference that emerges in the given regard is the noticeable variability of jurisprudence of Slovak courts compared to Czech, the curve of which is much more linear in the examined references. A significant difference is also shown in the criminal law judiciary reference to legal doctrine, which in the Czech context is significantly higher than in the Slovak, and in the reference to European law (Euro-conform interpretation?), which, on the contrary, is clearly higher in both public and private law jurisprudence of the Slovak courts than of the Czech courts. Judicial jurisprudence in the sphere of administrative punishment appears very similar in both national contexts concerning the examined references, whereas its reference to previous case law appears higher here than in the sphere of private law.

I. ÚVOD

Druhé, prepracované vydanie monografie Interpretácia a argumentácia v práve (2024), ktoré sme spolu s kolegom Michalom Mrvom dokončili a publikovali na jeseň minulého roka, obsahuje okrem výkladovej teórie (deskriptívnej i preskriptívnej) a návrhu de lege ferenda (legislatívnej výkladovej inštrukcie pre slovenské občianske právo) aj empirický element – analýzu judikatúry vrcholových slovenských a čiastočne i českých súdov s ohľadom na vybrané výkladové metódy/spôsoby argumentácie. Predmetom tejto empirickej analýzy (ktorú som mal v rámci deľby úloh pri práci na druhom vydaní spomínanej monografie na starosti) bola judikatúra Ústavného súdu SR za obdobie posledných dvadsiatich rokov (t. j. za roky 2004 až 2023) a judikatúra Najvyššieho súdu SR za obdobie posledných šiestnástich rokov (t. j. za roky 2008 až 2023; keďže pred rokom 2008 nie je judikatúra NS SR zdigitalizovaná v dostatočnej kvantite), resp. čiastočne aj judikatúra dosiaľ krátko pôsobiaceho Najvyššieho správneho súdu SR (t. j. za obdobie od 1.8.2021 do konca roka 2023). Ako som už načrtnul, v niektorých prípadoch bola predmetom môjho skúmania aj judikatúra českých vrcholových súdov (ÚS ČR, NS ČR, prípadne NSS ČR), ktorú som porovnával s judikatúrou uvedených slovenských súdov.

V tomto príspevku predstavím niektoré svoje zistenia a aktualizujem ich (pridám nový výskum, ktorý som vykonal v mesiacoch február a marec 2025), pričom slovenskú judikatúru budem tento raz komparovať s českou aj v tých oblastiach, v ktorých sa v predmetnej monografii slovensko-česká komparácia neobjavuje (väčšinu príspevku bude predstavovať nový text). Z viacerých druhov interpretácie/argumentácie, na ktoré sa sústreďí empirická analýza z roku 2024, sa teraz v aktualizovanej a rozšírenej verzii z roku 2025 zameriam výhradne na tri druhy právnej argumentácie – (1) na argumentáciu predchádzajúcou judikatúrou, (2) právnou doktrínou a (3) eurokonformitou, resp. odkazom na európske právo.³ Prvé dva druhy argumentácie spadajú do kategórie výkladu z dejín pôsobenia právneho textu, tretí je zvláštnym druhom systematického výkladu.⁴ Tieto druhy právnej interpretácie/argumentácie sú v porovnaní s jazykovým alebo teleologickým výkladom či s rôznymi ostatnými druhmi systematického výkladu relatívne dobre kvantitatívne skúmateľné (vzhľadom na možnosť vyhľadávania podľa kľúčových slov, ktorá sa všade rovnako dobre nenaskytá).

Príspevok teda nebude mať právno-teoretický ráz, ale empirický. Na nasledovných stránkach si dovoľím ponúknuť svoje aktualizované zistenia. Mojim cieľom bude zodpovedať

³ Monografia si všima aj iné druhy argumentácie, resp. právne fenomény – napríklad odkaz judikatúry na dôvodové správy (historický výklad), medzery a analógiu v práve (takáto výšeč teleologického výkladu), odkaz na problém právneho formalizmu a i.

⁴ MRVA, M., TURČAN, M. Interpretácia a argumentácia v práve. Druhé, prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024, s. 124 a n. a s. 139 a n.

otázku, do akej miery (približne) sú v judikatúre slovenských a českých vrcholových súdov zachytené vyššie uvedené tri spôsoby právneho dôvodu a v čom sa od seba obe právne prostredia s ohľadom na uvedenú skutočnosť odlišujú (čiže, v akej kvantite v jednotlivom roku príslušný súd vo svojich rozhodnutiach spomenul niektorý z uvedených druhov výkladu/argumentácie). Zistené rozdiely môžu byť reflexiou pre príslušné súdy v súvislosti s nimi využívanými argumentačnými nástrojmi, resp. v súvislosti s rétorickým aspektom ich rozhodnutí (tendenciou zachytávať dané argumentačné nástroje v písomných vyhotoveniach rozhodnutí). Pôjde teda o komparatívnu kvantitatívnu analýzu. Ponúknem dáta v podobe čísel a grafov a tiež ich interpretáciu s cieľom ukázať podobnosti, rozdiely a niektoré dôsledky.

Mnou vykonaný výskum spadá do širšej oblasti, ktorej sa u nás i vo svete, samozrejme, už dlhodobejšie venujú rôzni autori. Kvantitatívno-analytickým skúmaním práva sa v našom (t. j. česko-slovenskom) akademickom prostredí dlhodobo zaoberá napríklad František Crvček.⁵ Medzi novšie práce, ktoré sa zameriavajú špeciálne na výskum judikatúry, patrí kolektívna monografia českých autorov Haraštu, Smejkalovej, Novotnej, Šavelku, Polčáka, Kasla, Loutckého a Miška *Citační analýza judikatury* (2021). K predmetnej publikácii prebehla na stránke Časopisu pro právní vědu a praxi v roku 2023 diskusia, v ktorej závere Smejkalová, Novotná a Harašta konštatujú, že potrebný popis citačného prostredia českých vrcholových súdov dosiaľ absentoval a nimi predstretý výskum je významným krokom pre bádanie v tejto oblasti,⁶ alebo ako to uvádzajú v závere samotnej knihy, je krokom „pro lepší poznání citační praxe českých soudů a obecně pro empirické zkoumání fungování práva.“⁷ Možno len súhlasiť, že ide o kvalitné dielo. V slovenských podmienkach možno z oblasti analytického výskumu judikatúry poukázať napríklad na Dávida Vargu, Zoltána Szopláka, Stanislava Krajčího, Pavla Sokola a Petra Gurského⁸. V zahraničí sa problematike skúmania súdnych rozhodnutí a jeho najrôznejších výziev venujú rôzni autori, a to dlhodobo.⁹ Nemám vedomosť o tom, že by niekto v našom prostredí vykonal komparatívnu analýzu slovenskej a českej judikatúry so zameraním a obsahom podobným tej, ktorú ponúkam v tomto príspevku. Preto ju považujem za relevantnú.¹⁰

⁵ Pozri napríklad: CVRČEK, F. Automatické rozpoznávání právních termínů. In *Právník*, 146 (2007), č. 4, s. 433-443; CVRČEK, F. Právní jazyk a jeho styly z hlediska kvantitativního. In *Právník*, 148 (2009), č. 5, s. 449-466; CVRČEK, F. Právní informatika a lingvistika. In *Jurisprudence*, 25 (2016), č. 6, s. 49-53.

⁶ SMEJKALOVÁ, T., NOVOTNÁ, T. HARAŠTA, J. Kvantitativní přístup v kvalitativní doméně práva: odpověď autorů. In *Časopis pro právní vědu a praxi*, 31 (2023), č. 2, s. 506.

⁷ HARAŠTA, J., SMEJKALOVÁ, T., NOVOTNÁ, T. et. al. *Citační analýza judikatury*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 235. Pozri tiež príspevok od Šimona Chvojku: CHVOJKA, Š. Publikací to nekončí: analýza přístupnosti judikatury Nejvyššího správního soudu. In *Právník*, 163 (2024), č. 4, s. 354-366.

⁸ Pozri ich technickejšie ladený príspevok: VARGA, D., SZOPLÁK, Z., KRAJČI, S. et al. Analysis and Prediction of Legal Judgements in the Slovak Criminal Proceedings. In BREJOVÁ, B. et al. (eds.). *Information Technologies – Applications and Theory 2021*, s. 161-170, online: <https://ceur-ws.org/Vol-2962/> [12-06-2025].

⁹ Pozri napríklad: NOOTRVIJK, K. van, MULDER, R. De. A quantitative analysis of legal word use. In *BILETA Annual Conference 2007*, online: <https://www.bileta.org.uk/wp-content/uploads/A-quantitative-analysis-of-legal-word-use.pdf> [12-06-2025]; KASTELLEK, J. P. The Statistical Analysis of Judicial Decisions and Legal Rules With Classification Trees. In *Journal of Empirical Legal Studies*, 7 (2010), s. 202-230, online: <https://jkastellek.scholar.princeton.edu/sites/g/files/toruqf3871/files/jkastellek/files/trees.pdf> [12-06-2025]; BLACK, R. C., SPRIGGS II, J. F. Citation and Depreciation of U. S. Supreme Court Precedent. In *Journal of Empirical Legal Studies*, 10 (2013), s. 325-358, online: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jels.12012> [18-06-2025]; LIU, J. S., CHEN, H.-H., HO, M. H.-C., LI, Y.-CH. Citations With Different Levels of Relevancy: Tracing the Main Paths of Legal Opinions. In *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 65 (2014), č. 12, s. 2479-2488, online: <https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/asi.23135> [18-06-2025]; VAN DER HAEGEN, M. Building a Legal Citation Network: The Influence of the Court of Cassation on the Lower Judiciary. In *Utrecht Law Review*, 13 (2017), č. 3, s. 65-67, online: <https://utrechtlawreview.org/articles/406/> [18-06-2025]; LOCKE, D., ZUCCON, G. Case law retrieval: accomplishments, problems, methods and evaluations in the past 30 years. In *ACM Computing Surveys*, 1 (2022), č. 1, online: <https://arxiv.org/pdf/2202.07209v1> [12-06-2025].

¹⁰ Pričom si uvedomujem, že ide iba o hrubý kvantitatívny obraz, a ako upozorňujú vyššie zmienení Liu, Chen a Li, pri skúmaní judikatúry je dôležitý aj kvalitatívny prvok, čo znamená, že nie každý odkaz má rovnakú váhu. Kvalitatívne

II. KOMPARATÍVNA KVANTITATÍVNA ANALÝZA

Ako už som uviedol, nie všetko sa dá v slovenskej judikatúre zatiaľ reálne dobre kvantitatívne skúmať (teda, pokiaľ nemáme k dispozícii nejaké špeciálne nástroje umelej inteligencie, ktoré sa určite čoskoro objavajú aj pre oblasť práva). Napríklad výskyt (počet) súdnych zmienok o teleologickom výklade je aktuálne len veľmi ťažko skúmateľný, pretože zmienka o teleologickej interpretácii môže byť vyjadrená najrôznejšími jazykovými výrazmi. Pritom napríklad výraz „účel“ vôbec nemusí byť použitý vo význame teleologickej interpretácie práva. Naopak, pri argumentácii judikatúrou, doktrínou či požiadavkou súladu s európskym právom (alebo aspoň poukazu na európske právo) sa naskytá možnosť relatívne dobrého kvantitatívneho skúmania, vzhľadom na využiteľnosť niektorých výrazov, ktoré dokážu slúžiť ako pomerne presné kľúčové slová.

Metóda mojej práce predstavenej v tomto príspevku teda spočíva vo vyhľadávaní podľa kľúčových slov, a to v databáze súdnych rozhodnutí *judikaty.info*, čo je rozsiahly systém právnych informácií s dobrými prvkami vyhľadávania (napr. funkciou negatívneho výrazu, ktorá umožňuje vyhnúť sa duplicitne nájdených výsledkov). Moje nižšie uvedené zistenia zachytávajú prítomnosť zvolených kľúčových slov v jednotlivých rozhodnutiach v konkrétnych rokoch, pričom niekedy ide o prepracovanú argumentáciu príslušnou metódou, inokedy len o letmú zmienku (či už sudcu alebo účastníka konania), čo vzhľadom na kvantitatívny charakter analýzy teraz síce nebude rozlíšené, no skutočnosť, že daná zmienka sa do písomného vypracovania rozhodnutia dostala, má svoj význam, a to najmä, ak sa v priebehu času ukazuje stúpajúca tendencia jej výskytu. Môj pohľad na judikatúru v tomto príspevku teda predstavuje snahu o akúsi makro-perspektívu. Kľúčové slová som volil na základe všeobecnej skúsenosti s jazykom súdnych rozhodnutí, a to tak, aby boli využité predovšetkým typické výrazy, ktoré indikujú prítomnosť odkazu na skúmaný fenomén (využíval som však rôzne výrazy – aj okrajové). Konkrétne vyhľadávané termíny ďalej v texte jednotlivo explicitne uvádzam, pričom upozorňujem aj na to, či ich bolo potrebné vyhľadávať v príslušných pádoch, alebo ich systém automaticky rozpoznal.¹¹

1. Odkaz na judikatúru

V rámci výskumu, ktorý som vykonal ešte v r. 2024 a ktorý bol publikovaný v už spomínanej monografii (z ktorej je časť nasledovného textu prebratá a následne doplnená o neskorší výskum z r. 2025),¹² som si kládol otázku, či je dnes odkaz súdnych rozhodnutí na predchádzajúcu judikatúru (najmä konštantnú judikatúru) vyšší, než bol v minulosti. Dôvodom pre polozenie si takejto otázky je v slovenskom kontexte, pochopiteľne, najmä nie tak dávna rekodifikácia civilného procesu, ktorá s účinnosťou od 1.7.2016 posilnila pozíciu judikatúry, zvlášť tej ustálenej¹³ (okrem toho sa už dlhší čas hovorí o postupnom približovaní angloamerického právneho systému s kontinentálnym systémom, súčasťou ktorého je aj slovenské a české právo).¹⁴

V januári 2024 som teda vykonal kvantitatívnu analýzu rozhodnutí občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR za roky 2008 až 2023. Vyhľadával som

skúmanie by si však vyžadovalo špeciálne technické prostriedky. Za zmysluplné považujem i takéto čisto kvantitatívne skúmanie, ktoré môže byť neskôr konfrontované s kvalitatívno-quantitatívnym skúmaním.

¹¹ Čitateľ tak môže posúdiť, či bola voľba hľadaných výrazov náležitá.

¹² Tamtiež, s. 144-147.

¹³ K tomu pozri napríklad LÖWY, A. Veľký senát a ustálená rozhodovacia prax (inauguračná prednáška). In Právny obzor, 105 (2022), č. 2, s. 95-111.

¹⁴ Hoci, ako uvádza Zdeněk Kühn: „Jakkoli se propast mezi původně radikálně odlišnými pojetími práva kontinentálního a angloamerického v průběhu dvou století znatelně zúžila, viditelné rozdíly mezi oběma pojetími stál přetrvávají.“ (KÜHN, Z. Judikatura a judikaturní odklony. In SOBEK, T., KOTÁSEK, J., HAPLA, M. (eds.). Právní argumentace. Praha: C. H. Beck, 2024, s. 448).

klúčové slová ako „konštantná judikatúra“, „ustálená judikatúra“, „konštantná prax“, „konštantná súdna prax“, „ustálená prax“, „ustálená súdna prax“, „konštantná rozhodovacia“, „ustálená rozhodovacia“ [činnosť, prax].¹⁵ Zároveň som použil tri desiatky negatívnych výrazov s cieľom odfiltrovať výsledky odkazujúce na (ustálenú) rozhodovaciu prax Ústavného súdu SR, Súdneho dvora EÚ (Európskeho súdneho dvora) a Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR tiež spomínajú (šlo napr. o výrazy ako „konštantná judikatúra ESĽP“, „prax Súdneho dvora“ a pod.), keďže predmetom analýzy mala byť kvantita odkazov na ustálenú judikatúru všeobecných súdov (Najvyššieho súdu SR). Zistil som, že s ohľadom na pomer nájdených rozhodnutí voči všetkým vydaným rozhodnutiam za určité obdobie sa v priebehu posledných 16 rokov počet odkazov na ustálenú rozhodovaciu prax napohľad priebežne zvyšuje¹⁶ a že za posledných osem rokov sa v porovnaní s predchádzajúcimi ôsmimi rokmi tento počet v prípade občianskoprávneho kolégia viac než zdvojnásobil (2 621 z 28 952 rozhodnutí za roky 2008 až 2015 voči 4 889 z 23 365 rozhodnutí za roky 2016 až 2023, t. j. 9,05 % voči 20,92 %; resp. pri odrátaní odfiltrovaných rozhodnutí spomínajúcich judikatúru špeciálnych súdov ide o 2 621 z 26 432 rozhodnutí voči 4 889 z 22 569 rozhodnutí, t. j. o 9,92 % voči 21,66 % zo skúmanej vzorky, ktorá predstavuje takmer 94 % všetkých rozhodnutí občianskoprávneho kolégia), zatiaľ čo v prípade obchodnoprávneho kolégia sa viac než zoštvornásobil (492 z 11 029, resp. 10 508 rozhodnutí voči 1 773 z 9 124, resp. 8 805 rozhodnutí, t. j. 4,46 % voči 19,43 %, resp. 4,68 % voči 20,14 % zo skúmanej vzorky predstavujúcej takmer 96 % všetkých rozhodnutí obchodnoprávneho kolégia).

Zadaním negatívnych výrazov reflektujúcich odkazy na judikatúru špeciálnych súdnych inšancií (ako Ústavný súd SR, Európsky súd pre ľudské práva a Súdny dvor EÚ) došlo, chtiac-nechtiac, k odfiltrovaniu asi 6,3 % všetkých rozhodnutí občianskoprávneho kolégia a asi 4,2 % všetkých rozhodnutí obchodnoprávneho kolégia (spolu ide o 4 156 rozhodnutí), z ktorých môžu niektoré obsahovať okrem zmienky o (ustálenej) judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, Súdneho dvora EÚ alebo Ústavného súdu SR aj zmienky o ustálenej judikatúre všeobecných súdov. Výsledok teda môže byť skreslený. Je však vhodné pripomenúť, že aj pri takomto odfiltrovaní pokrývala využitá vzorka viac než 90 % všetkých rozhodnutí.

Pri pohľade na celkový odkaz rozhodnutí uvedených kolégií NS SR na *akúkoľvek* judikatúru (či už ustálenú, alebo neustálenú, judikatúru všeobecných súdov alebo judikatúru špeciálnych súdnych inšancií)¹⁷ sa v rámci porovnania období rokov 2008 až 2015 a 2016 až 2023 ukazuje badateľný nárast iba v prípade obchodnoprávneho kolégia (2 076 z 11 029 rozhodnutí voči 2 834 z 9 124 rozhodnutí, t. j. 18,82 % voči 31,06 %). Pri občianskoprávnom kolégiu je pomer v neskoršom osemročnom období podobný ako v skoršom, resp. dokonca mierne nižší (10 976

¹⁵ Klúčové výrazy som v prípade potreby (keď ich systém neskloňoval) vyhľadával aj v príslušných pádoch a vždy s využitím funkcie negatívneho výrazu, ktorý zaistil vylúčenie duplicity nájdených výsledkov.

¹⁶ Za r. 2008 – 2009 bolo nájdených 224 rozhodnutí obsahujúcich niektorý z vyhľadávaných výrazov z celkového počtu 5 261 rozhodnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR, resp. pri odfiltrovaní rozhodnutí odkazujúcich na (ustálenú) judikatúru Ústavného súdu SR, Európskeho súdu pre ľudské práva alebo Súdneho dvora EÚ z 5 213 rozhodnutí (čiže 4,26 %, resp. 4,32 %). Za r. 2010 – 2011 to bolo 378 z 5 197, resp. 5 019 rozhodnutí (7,27 %, resp. 7,53 %). Za r. 2012 – 2013 šlo o 585 zo 6 206, resp. 5 311 rozhodnutí (9,43 %, resp. 11,01 %), za r. 2014 – 2015 o 1 434 z 12 288, resp. 10 889 rozhodnutí (11,67 %, resp. 13,17 %), za r. 2016 – 2017 o 1 869 z 15 356, resp. 15 199 rozhodnutí (12,17 %, resp. 12,3 %), za r. 2018 – 2019 o 1 030 z 3 158, resp. 3 043 rozhodnutí (32,62 %, resp. 33,85 %), za r. 2020 – 2021 o 946 z 2 292, resp. 2 115 rozhodnutí (41,27 %, resp. 44,73 %) a za r. 2022 – 2023 o 1 044 z 2 559, resp. 2 212 rozhodnutí (40,8 %, resp. až 47,2 %). V prípade obchodnoprávneho kolégia sú čísla nasledujúce: Za r. 2008 – 2009 ide o 128 zo 4 949, resp. 4 944 rozhodnutí (2,59 %), za r. 2010 – 2011 o 77 z 2 587, resp. 2 573 (2,98 %, resp. 2,99 %), za r. 2012 – 2013 o 149 z 2 034, resp. 1 692 (7,33 %, resp. 8,81 %), za r. 2014 – 2015 o 138 z 1 459, resp. 1 299 (9,46 %, resp. 10,62 %), za r. 2016 – 2017 o 367 z 3 277, resp. 3 192 (11,2 %, resp. 11,5 %), za r. 2018 – 2019 o 641 z 3 413, resp. 3 346 (18,78 %, resp. 19,16 %), za r. 2020 – 2021 o 454 z 1 495, resp. 1 405 (30,37 %, resp. 32,31 %) a za r. 2022 – 2023 o 311 z 939, resp. 862 rozhodnutí (33,12 %, resp. 36,08 %).

¹⁷ Vyhľadával som výrazy „judikatúra“, „súdna prax“, „prax súdov“, „rozhodovacia činnosť“, „rozhodovacia prax“, „judikát“ (v príslušných pádoch a spôsobom vylučujúcim prekrytie nájdených výsledkov).

rozhodnutí z 28 952 za roky 2008 až 2015 voči 8 187 z 23 365 rozhodnutí za roky 2016 až 2023, t. j. 37,91 % voči 35,04 %).

Pri skúmaní súdnych zmienok o judikatúre *všeobecných súdov* (čiže pri odfiltrovaní rozhodnutí odkazujúcich na judikatúru Ústavného súdu SR, Európskeho súdu pre ľudské práva alebo Súdneho dvora EÚ) *bez ohľadu na jej ustálenosť*¹⁸ možno v prípade občianskoprávneho kolégia badať výrazný rozdiel medzi rokmi 2008 až 2011 a 2012 až 2015.¹⁹ Obdobné platí o porovnaní rokov 2016 až 2019 a 2020 až 2023.²⁰ Čísla sú premenlivé. V osemročných priemeroch (čiže pri porovnaní období 2008 až 2015 a 2016 až 2023) je pomer prakticky rovnaký (teda ani nestúpa, ani neklesá).²¹ Pri obchodnoprávnom kolégiu je to iné a v rámci porovnania štvorročných období tu badať postupný rast,²² pričom pri posledných ôsmich rokoch ako celku možno hovoriť o priemernom zdvojnásobení zmienok o judikatúre v porovnaní s predchádzajúcimi ôsmimi rokmi.²³ Opäť tu síce môže byť určité (nie zanedbateľné) skreslenie spôsobené odfiltrovaním rozhodnutí odkazujúcich na judikatúru špeciálnych súdov (Ústavný súd SR, Európsky súd pre ľudské práva, Súdny dvor EÚ), v ktorej sa môžu nachádzať aj zmienky o judikatúre všeobecných súdov. Avšak skutočnosť, že i vyhľadávanie zmienok o akejkoľvek judikatúre (teda bez ohľadu na jej ustálenosť a orgán pôvodu) ukázalo v prípade obchodnoprávneho kolégia v posledných ôsmich rokoch badať nárast, naznačuje, že skreslenia by pri ďalších vyhľadávaniach nemali byť veľké.

V osemročných priemeroch je s touto skutočnosťou v súlade aj dodatková analýza, ktorú som prostredníctvom tej istej databázy vykonal vo februári 2024. V rámci nej som sa sústredil na vyhľadávanie kľúčových výrazov „judikatúra najvyššieho súdu“, „prax najvyššieho súdu“, „činnosť najvyššieho súdu“, „rozhodnutie najvyššieho súdu“, „judikatúra NS SR“, „prax NS SR“, „činnosť NS SR“ a „rozhodnutie NS SR“ (s vylúčením odkazov na judikatúru Najvyššieho súdu ČR, keďže ma zaujímala reflexia judikatúry domáceho súdu). V prípade občianskoprávneho kolégia NS SR sú obdobia rokov 2008 až 2015 a 2016 až 2023 percentuálne prakticky identické. Za prvé z týchto dvoch období som našiel 7 209 rozhodnutí zmieňujúcich aspoň jeden z týchto výrazov z celkového počtu 28 952 rozhodnutí (t. j. 24,9 %) a za druhé obdobie som našiel 5 901 z 23 411 rozhodnutí (t. j. 25,21%). Takže v týchto obdobiach priemerne asi štvrtina všetkých rozhodnutí občianskoprávneho kolégia spomína predchádzajúcu judikatúru Najvyššieho súdu SR. Pri obchodnoprávnom kolégiu je situácia iná a v osemročných priemeroch tu možno badať takmer 1,7-násobný nárast. Za roky 2008 až 2015 som našiel 1 388 rozhodnutí z celkového počtu 11 029 rozhodnutí (čo predstavuje asi 12,59 %), zatiaľ čo za roky 2016 až 2023 to bolo 1 931 z celkového počtu 9 161 rozhodnutí (t. j. asi 21,08 %).²⁴ V hrubých rysoch teda možno skonštatovať určitý nárast odkazu rozhodnutí NS SR v súkromnoprávných veciach na predchádzajúcu judikatúru.

¹⁸ Vyhľadával som výrazy „judikatúra“, „súdna prax“, „prax súdov“, „rozhodovacia činnosť“, „rozhodovacia prax“ (v príslušných pádoch a spôsobom vylučujúcim prekrytie nájdených výsledkov). Negatívnymi (vylúčenými) výrazmi boli výrazy ako „činnosť ESEP“, „prax európskeho súdu“, „judikatúra ústavného“ a pod.

¹⁹ Za r. 2008 – 2011 som našiel 1 668 z 10 458, resp. 9 460 rozhodnutí, zatiaľ čo za r. 2012 – 2015 to bolo 4 542 z 18 494, resp. zo 14 816 rozhodnutí. Ide o priemerný nárast z 15,95 %, resp. zo 17,63 % na 24,56 %, resp. 30,66 %.

²⁰ Za r. 2016 – 2019 som našiel 3 355 z 18 514, resp. zo 17 112 rozhodnutí, zatiaľ čo za r. 2020 – 2023 to bolo 1 776 zo 4 851, resp. z 3 357 rozhodnutí. Ide o priemerný nárast z 18,12 %, resp. 19,61 % na 36,61 %, resp. až 52,9 %.

²¹ Ide o 6 210 z 28 952, resp. 24 272 rozhodnutí (21,45 %, resp. 25,59 %) voči 5 131 z 23 365, resp. 20 469 rozhodnutí (21,96 %, resp. 25,07 %).

²² Za r. 2008 – 2011 som našiel 593 zo 7 536, resp. 7 457 rozhodnutí, za r. 2012 – 2015 to bolo 438 z 3 493, resp. 2 611 rozhodnutí, za r. 2016 – 2019 šlo o 1 105 zo 6 690, resp. 6 222 rozhodnutí a za r. 2020 – 2023 o 678 z 2 434, resp. 2 010 rozhodnutí. Ide o priemerný rast zo 7,87 % (resp. 7,95 %) na 12,54 % (resp. 16,78 %), na 16,52 % (resp. 17,76 %), na 27,86 % (resp. 33,73 %).

²³ Za r. 2008 – 2015 som našiel 1 031 z 11 029, resp. 10 068 rozhodnutí, zatiaľ čo za r. 2016 – 2023 to bolo 1 783 z 9 124, resp. 8 232 rozhodnutí. Ide o priemerný nárast z 9,35 % (resp. 10,24 %) na 19,54 % (resp. 21,66 %).

²⁴ Je však vhodné uviesť, že prehľad po dvojročníciach ukazuje v prípade oboch kolégií relatívne kolísavý priebeh. Na druhej strane sa tu však v hrubých rysoch črtá postupný rámcový percentuálny rast aj pri občianskoprávnom kolégiu.

V mesiacoch február a marec 2025 som vykonal novú analýzu a to po jednotlivých rokoch od roku 2008 do roku 2024. Tento krát som skúmal nielen slovenskú judikatúru, ale aj českú, pričom som si opäť všimol rozhodnutia v občianskoprávných a obchodnoprávných veciach. Vyhľadával som výrazy ako „judikatúra najvyššieho súdu“, „rozhodnutie najvyššieho súdu“, „prax najvyššieho súdu“, „činnosť najvyššieho súdu“, „judikatúra NS SR“, „rozhodnutie NS SR“, „prax NS SR“, „činnosť NS SR“, „svojej judikatúre“ (v pádoch), „prejudikatúra“ (v pádoch), „predchádzajúca judikatúra“ (v pádoch), „judikát“ (v pádoch). Letmou manuálnou selekciou som sa zároveň snažil vylučovať odkazy na judikatúru špeciálnych a českých súdov. Cieľom totiž bolo všimnúť si reflexiu predchádzajúcej domácej judikatúry všeobecných súdov. Výsledky za občianskoprávne kolégium boli nasledovné:

občianskoprávne kolégium NS SR (odkaz na judikatúru)			
<i>Rok</i>	<i>nájdene rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2008	123	2 564	4,80%
2009	234	2 697	8,68%
2010	340	2 749	12,37%
2011	376	2 448	15,36%
2012	618	2 490	24,82%
2013	1 663	3 716	44,75%
2014	2 762	4 847	56,98%
2015	1 202	7 441	16,15%
2016	1 193	10 851	10,99%
2017	1 018	4 505	22,60%
2018	634	1 759	36,04%
2019	708	1 399	50,61%
2020	627	1 260	49,76%
2021	486	1 032	47,09%
2022	712	1 271	56,02%
2023	754	1 549	48,68%
2024	699	1 382	50,58%

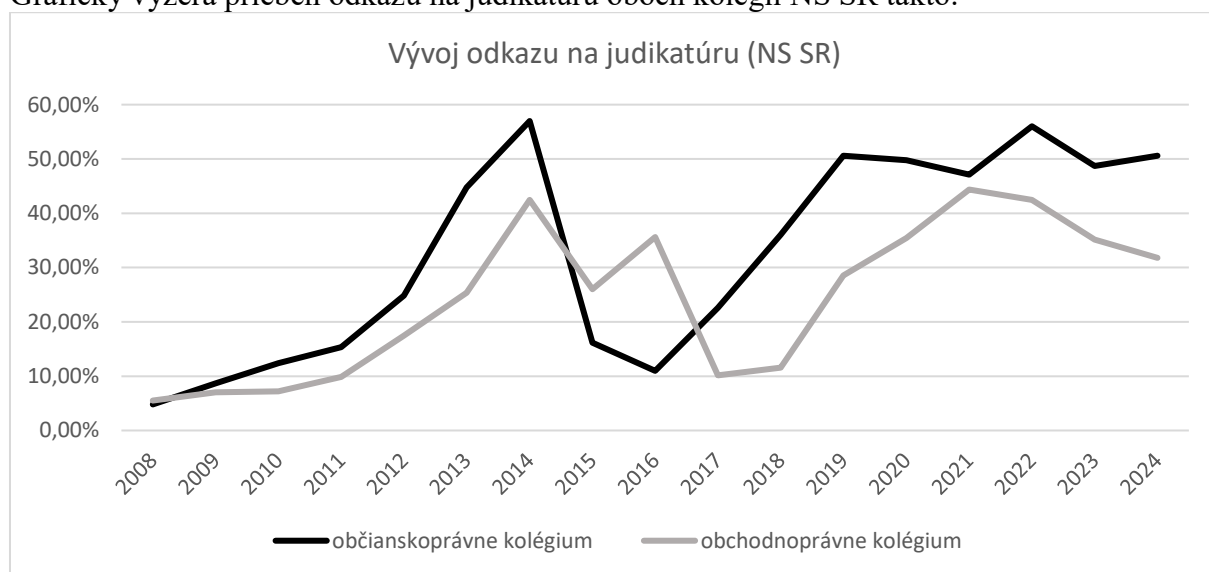
Výsledky za obchodnoprávne kolégium:

obchodnoprávne kolégium NS SR (odkaz na judikatúru)			
<i>Rok</i>	<i>nájdene rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2008	167	3 031	5,51%
2009	135	1 918	7,04%
2010	107	1 484	7,21%
2011	109	1 103	9,88%
2012	169	969	17,44%
2013	270	1 065	25,35%

Občianskoprávne kolégium: 2008 – 2009: 345 z 5 261 (t. j. 6,56 %), 2010 – 2011: 673 z 5 197 (t. j. 12,95 %), 2012 – 2013: 2 241 z 6 206 (t. j. 36,11 %), 2014 – 2015: 3 950 z 12 288 (t. j. 32,15 %), 2016 – 2017: 2 184 z 15 356 (t. j. 14,22 %), 2018 – 2019: 1 315 z 3 158 (t. j. 41,64 %), 2020 – 2021: 1 072 z 2 292 (t. j. 46,77 %), 2022 – 2023: 1 330 z 2 605 rozhodnutí (t. j. 51,06 %). Obchodnoprávne kolégium: 2008 – 2009: 256 z 4 949 (t. j. 5,17 %), 2010 – 2011: 189 z 2 587 (t. j. 7,31 %), 2012 – 2013: 419 z 2 034 (t. j. 20,6 %), 2014 – 2015: 524 z 1 459 (t. j. 35,92 %), 2016 – 2017: 529 z 3 277 (t. j. 16,14 %), 2018 – 2019: 538 z 3 413 (t. j. 15,76 %), 2020 – 2021: 508 z 1 495 (t. j. 33,98 %), 2022 – 2023: 356 z 976 rozhodnutí (t. j. 36,48 %).

2014	383	902	42,46%
2015	145	557	26,03%
2016	287	806	35,61%
2017	251	2 471	10,16%
2018	257	2 228	11,54%
2019	338	1 185	28,52%
2020	304	857	35,47%
2021	283	638	44,36%
2022	213	502	42,43%
2023	202	575	35,13%
2024	180	566	31,80%

Graficky vyzerá priebeh odkazu na judikatúru oboch kolégií NS SR takto:

Z grafu vidno, že priebeh zmienok o judikatúre je relatívne kolísavý, respektíve že za posledných 17 rokov, obsahujú obe krivky dva, resp. tri vrcholy, pričom je zaujímavé, že zrovna v roku 2016, v priebehu ktorého nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok, ktorý pozíciu judikatúry upevnil, je krivka občianskoprávneho kolégia najnižšie a v prípade obchodnoprávneho kolégia sa tak deje v nasledovnom roku. Keď rozhodnutia oboch kolégií pomiešame a akoby „spriemerujeme“ (t. j. spočítame nájdené výsledky pre obe kolégiá v jednotlivom roku a rovnako aj všetky rozhodnutia oboch kolégií za jednotlivý rok), dáta budú vyzerat' nasledovne:

občianskoprávne + obchodnoprávne kolégium NS SR (odkaz na judikatúru)			
<i>Rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2008	290	5 595	5,18%
2009	369	4 615	8,00%
2010	447	4 233	10,56%
2011	485	3 551	13,66%
2012	787	3 459	22,75%
2013	1 933	4 781	40,43%
2014	3 145	5 794	54,28%
2015	1 347	7 998	16,84%
2016	1 480	11 657	12,70%

2017	1 269	6 976	18,19%
2018	891	3 987	22,35%
2019	1 046	2 584	40,48%
2020	931	2 117	43,98%
2021	769	1 670	46,05%
2022	925	1 773	52,17%
2023	956	2 124	45,01%
2024	879	1 948	45,12%

Takéto súborné skúmanie oboch kolégií má zmysel z hľadiska porovnania s českým prostredím, kde je v rámci NS ČR občianskoprávna a obchodnoprávna agenda zlúčená v jednom kolégiu, pričom systém pri českom súde ani neumožňuje vyhľadávať podľa kolégia, no umožňuje vyhľadávať podľa spisovej značky, čím možno vyselektovať súkromnoprávne veci ako jednu množinu.

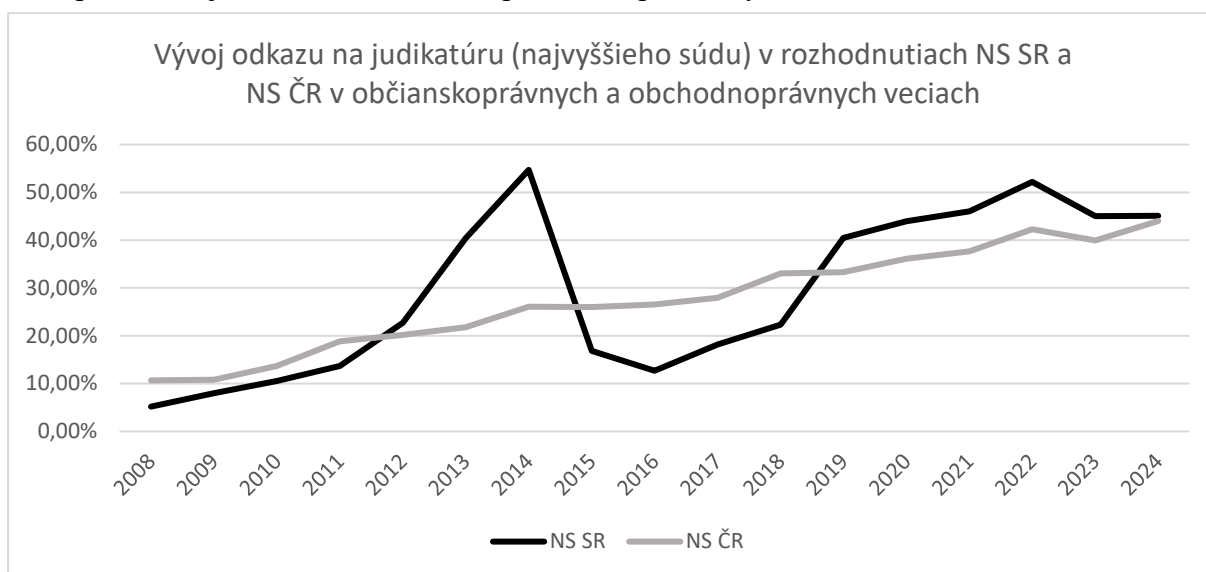
Približne v rovnakom čase (marec 2025) som teda vykonal aj analýzu rozhodnutí NS ČR. Vyhľadával som rozhodnutia so spisovou značkou „Cdo“ obsahujúce aspoň jeden z kľúčových výrazov: „judikatura nejvyššího soudu“ (v pádoch), „praxe nejvyššího soudu“, „rozhodovací činnost nejvyššího soudu“ (v pádoch), „sjednocovací činnost nejvyššího soudu“, „judikatura NS ČR“ (v pádoch), „praxe NS ČR“, „svou judikaturu“, „prejudikatura“ (v pádoch), „předcházející judikatura“ (v pádoch),²⁵ „judikát“ (v pádoch). Pritom som sa, podobne ako v prípade slovenského súdu, snažil letmou selekciou vylúčiť tie výsledky, ktoré neodkazovali na judikatúru NS ČR, ale na judikatúru špeciálnych súdov (ÚS ČR, ESLP, SD EÚ).

Moje zistenia za jednotlivé roky sú nasledovné:

NS ČR – judikatúra v súkromnoprávných veciach (odkaz na judikatúru)			
<i>Rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2008	388	3 636	10,67%
2009	500	4 614	10,84%
2010	681	4 987	13,66%
2011	953	5 053	18,86%
2012	899	4 449	20,21%
2013	914	4 193	21,80%
2014	1 193	4 575	26,08%
2015	1 325	5 096	26,00%
2016	1 414	5 332	26,52%
2017	1 550	5 550	27,93%
2018	1 626	4 921	33,04%
2019	1 516	4 548	33,33%
2020	1 531	4 170	36,71%
2021	1 416	3 760	37,66%
2022	1 537	3 628	42,36%
2023	1 555	3 895	39,92%
2024	1 507	3 425	44,00%

²⁵ Neskôr som pre istotu skontroloval aj výskyt výrazu „předchozí judikatura“ (v pádoch) s manuálnym vylúčením výsledkov odkazujúcich na judikatúru špeciálnych súdnych inšancií (najmä ÚS SR) namiesto judikatúry NS ČR. Zistil som, že v príslušných rokoch ide o jednotky výskytov (od 1 do 11), ktoré štatistiku nijako relevantne neovplyvnia.

Graf porovnávajúci slovenské a české prostredie potom vyzerá takto:

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v judikatúre NS ČR v súkromnoprávných (občianskoprávných a obchodnoprávných) veciach sa odkaz rozhodnutí NS ČR na predchádzajúcu judikatúru (skoršie rozhodnutia NS ČR) za posledných 17 rokov asi zoštvornásobil, pričom rast bol vcelku kontinuálny, na rozdiel od výsledkov zistených pri NS SR, kde možno v rámci krivky badať nárast aj prepád. Česká judikatúra sa teda v tomto ohľade javí menej kolísavá a relatívne stabilnejšia. Táto skutočnosť je zaujímavá, keďže sa, ako uvidíme ďalej, bude opakovať aj pri skúmaní zmienok o právnej doktríne a európskom práve.

2. Odkaz na právnu doktrínu

V januári 2024 som okrem analýzy odkazu na judikatúru v rozhodnutiach občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia NS SR vykonal aj analýzu judikatórnych zmienok o právnej doktríne, pričom som sa zameril nielen na rozhodnutia (celého) NS SR, ale aj na rozhodnutia ÚS SR (tento výskum bol, rovnako ako výskum týkajúci sa zmienok o judikatúre, publikovaný v už spomínanej monografii a nižšie ho z nej preberám).²⁶ Vyhľadával som konkrétne kľúčové slová ako „právna doktrína“ (resp. „doktrína“), „doktrinálny“ (v pádoch), „právna veda“, „právna náuka“, „právna teória“, „teória práva“, „právna literatúra“, „právnická literatúra“, „komentár“, „odborná literatúra“, „odborná spisba“, „odborný článok“, „odborná publikácia“, „monografia“, „právnická spisba“, „teória občianskeho práva“, „teória obchodného práva“, „teória pracovného práva“, „teória súkromného práva“, „teória správneho práva“, „teória trestného práva“, „teória verejného práva“. Okrem toho som vyhľadával aj zmienky o známych právnických periodikách ako „Právny obzor“, „Justičná revue“, „Bulletin slovenskej advokácie“ (resp. „BSA“), „Časopis pro právní vědu“, „Právní rozhledy“²⁷ a vydavateľstvách ako „Wolters Kluwer“, „Iura edition“, „Heuréka“, „C. H. Beck“ (resp. „C.H. Beck“), „Aleš Čeněk“, „Leges“. Pri niektorých výrazoch som musel, vzhľadom na ich viacznačnosť, nájsť výsledky (šlo o stovky až tisícky) jednotlivo zbežne prekontrolovať a vylúčiť tie, ktoré používali hľadaný výraz v inom význame, než aký bol relevantný. Napríklad pri výraze „komentár“ šlo niekedy o komentár (vyjadrenie) účastníka konania, prípadne o komentár súdu, nie o odkaz na odbornú publikáciu (knižný

²⁶ MRVA, M., TURČAN, M. Interpretácia a argumentácia v práve. Druhé, prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024, s. 151-153.

²⁷ Odkazy na časopis *Právník* nemalo zmysel hľadať, pretože pri zadaní výrazu „pravnik“ (diakritika nie je pre daný systém podstatná) sa často objavoval odkaz na osobu právnika (právneho zástupcu).

komentár k zákonu). Pri výraze „odborná literatúra“ šlo niekedy o odkaz na medicínsku či súdnoznaleckú literatúru, nie o právnickú literatúru (teda o vyhodnocovanie skutkového a nie právneho stavu). To isté platí o výraze „monografia“ či „odborný článok“. Pri výraze „doktrína“ šlo niekedy o súdnu doktrínu, nie o právnu vedu (podobne výraz „doktrinálny“ niekedy odkazoval na „doktrinálny názor súdu“). Takéto významy bolo v záujme čo najlepšieho (hoci stále len približného) obrazu potrebné vylúčiť (v konečnom dôsledku však nešlo o obrovské množstvo vylúčených výsledkov). Ukázalo sa, že v prípade Ústavného súdu SR bol počas posledných 20 rokov badateľný priebežný stupňovitý rast, pokiaľ ide o pomer medzi rozhodnutiami (prípadne tiež odlišnými stanoviskami), ktoré spomínajú právnu doktrínu (teda obsahujú aspoň jeden z hľadaných výrazov), a celkovým počtom rozhodnutí ÚS SR vydaných za jednotlivý rok.

Pomery medzi množstvom nájdených rozhodnutí ÚS SR obsahujúcich aspoň jeden z hľadaných výrazov a celkovým množstvom rozhodnutí nachádzajúcich sa v danej databáze za príslušný rok sú nasledujúce:

ÚS SR (odkaz na právnu doktrínu)			
<i>Rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2004	6	1 303	0,46%
2005	11	1 243	0,88%
2006	13	1 241	1,05%
2007	18	1 324	1,36%
2008	27	1 837	1,47%
2009	59	1 735	3,40%
2010	82	1 957	4,19%
2011	92	2 326	3,96%
2012	88	2 443	3,60%
2013	145	2 824	5,13%
2014	186	2 827	6,58%
2015	145	2 258	6,42%
2016	168	2 645	6,35%
2017	138	2 311	5,97%
2018	204	2 347	8,69%
2019	144	1 313	10,97%
2020	260	2 422	10,73%
2021	287	2 613	10,98%
2022	332	2 819	11,78%
2023	327	2 633	12,42%

Keď porovnáme desaťročné obdobia rokov 2004 až 2013 a 2014 až 2023, môžeme skonštatovať, že v neskoršej dekáde došlo v porovnaní so skoršou dekádou asi k trojnásobnému priemernému nárastu zmienok o právnej doktríne.²⁸

²⁸ Za roky 2004 až 2013 to bolo spolu 541 z 18 233 rozhodnutí (t. j. 2,97 %), zatiaľ čo za roky 2014 až 2023 šlo o 2 191 z 24 188 rozhodnutí (t. j. 9,06 %).

V prípade NS SR možno pri porovnaní dvoch rovnako dlhých období (osemročných) konštatovať tiež nárast, avšak menší (približne 1,5-násobný).²⁹ Prehľad po rokoch však neukazuje také priebežné stúpanie, ako je to pri ÚS SR, ale výrazné výkyvy (nárast i prepád):³⁰

NS SR (odkaz na právnu doktrínu)			
rok	nájdene rozhodnutia	celkový počet rozhodnutí	pomer
2008	171	10 016	1,71%
2009	145	7 740	1,87%
2010	217	7 786	2,79%
2011	275	6 927	3,97%
2012	301	6 858	4,39%
2013	643	8 087	7,95%
2014	955	9 713	9,83%
2015	329	12 650	2,60%
2016	273	19 421	1,41%
2017	359	12 125	2,96%
2018	494	8 366	5,90%
2019	546	5 539	9,86%
2020	555	4 351	12,76%
2021	438	3 160	13,86%
2022	463	2 494	18,56%
2023	668	2 113	31,61%

Pri pohľade na judikatúru ÚS SR a NS SR sa teda núka téza o akomsi nenápadnom trende doktrinalizácie právnej argumentácie v súdnej praxi (keďže čo i len letmá zmienka o právnej doktríne znamená, že pre toho, kto ju vyslovil, či už to bol sudca, alebo účastník konania, má doktrína svoju relevanciu; pričom pri ÚS SR je rast v zásade kontinuálny a v dekádach až trojnásobný). Respektíve, že sa mení *rétorika* súdnych rozhodnutí smerom k častejšiemu spomínaniu právnej doktríny.

Pri následnej analýze za rok 2024 vykonanej vo februári 2025 sa však ukázal badateľný pokles, a to pri oboch súdoch. V prípade ÚS SR som našiel len 118 z 2 865 rozhodnutí (t. j. 4,12 %) a v prípade NS SR to bolo 542 z 2 580 rozhodnutí (t. j. 21 %; čo nie je málo, no ide o pokles).

V tom istom čase som zároveň vykonal komparatívnu analýzu judikatúry ÚS ČR a NS ČR, pričom som vyhľadával podobné výrazy ako v prípade slovenských súdov, akurát v českom jazyku: „právní doktrína“ (v pádoch),³¹ „právní věda“ (v pádoch), „právní nauka“, „právní teorie“, „teorie práva“, „právní literatura“ (v pádoch), „právnícká literatura“ (v pádoch),

²⁹ Za roky 2008 až 2015 šlo o 3 036 zo 69 777 rozhodnutí (t. j. 4,35 %), zatiaľ čo za roky 2016 až 2023 o 3 796 z 57 569 rozhodnutí (t. j. 6,59 %).

³⁰ Pri tomto vyhľadávaní sa, každopádne, hľadaný výraz niekedy objavil vo veľkom množstve rozhodnutí zjavne vďaka skopírovaniu rovnakej vety. Napríklad v rokoch 2013, 2014 a 2023 sa pri výrazoch „právní doktrína“, „právní teória“ a „komentár“ objavili už na prvý pohľad vyčnievajúce stovky rozhodnutí NS SR v jednotlivom roku, ktoré kopírujú tú istú vetu obsahujúcu aj niektorý z uvedených troch výrazov. Nejde teda o kvantitatívny nárast spôsobený originálnou zmienkou, ale preberaním vyjadrenia.

³¹ V tejto analýze nezohľadňujem vyhľadávanie samostatného výrazu „doktrína“. Keď som však *ex post* vykonal kontrolu s vyhľadávaním tohto výrazu, ktorý je monohoznačný a pre zjednodušenie som použil viaceré negatívne výrazy (ktoré, na druhej strane, pochopiteľne, odfiltrovali mnoho rozhodnutí), vo výsledku som narazil len na jednotky (maximálne dve desiatky) výsledkov za jednotlivý rok (týkalo sa to najmä ÚS ČR). Rozdiel bol teda drobný.

„doktrínálny výklad“ (v pádoch), „teorie trestního práva“, „komentář“ (v pádoch), „Beck“, „Wolters“, „Aleš Čeněk“, „monografie“.³²

Pri ÚS ČR boli výsledky nasledujúce:

ÚS ČR (odkaz na právnú doktrínu)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2004	177	2 548	6,95%
2005	191	2 642	7,23%
2006	262	3 245	8,07%
2007	268	3 373	7,95%
2008	298	3 421	8,71%
2009	271	3 442	7,87%
2010	313	3 720	8,41%
2011	251	3 712	6,76%
2012	267	4 570	5,84%
2013	253	4 346	5,82%
2014	325	4 396	7,39%
2015	298	3 857	7,73%
2016	299	4 360	6,86%
2017	303	4 373	6,93%
2018	233	4 396	5,30%
2019	215	4 691	4,58%
2020	236	4 200	5,62%
2021	231	3 560	6,49%
2022	272	3 568	7,62%
2023	227	3 456	6,57%
2024	247	3 643	6,78%

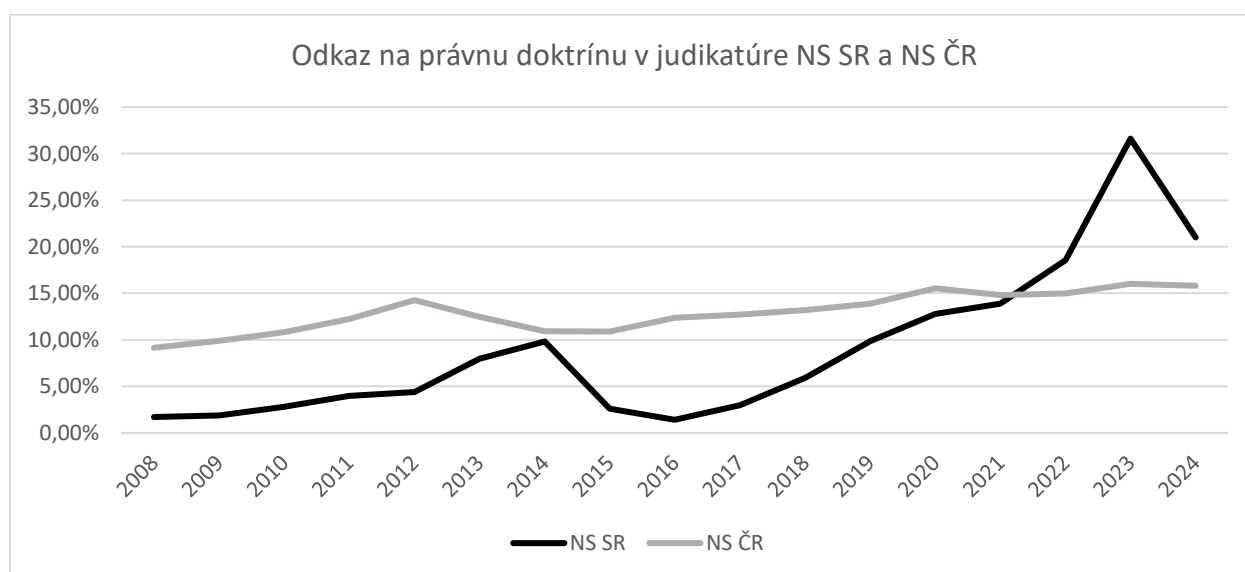
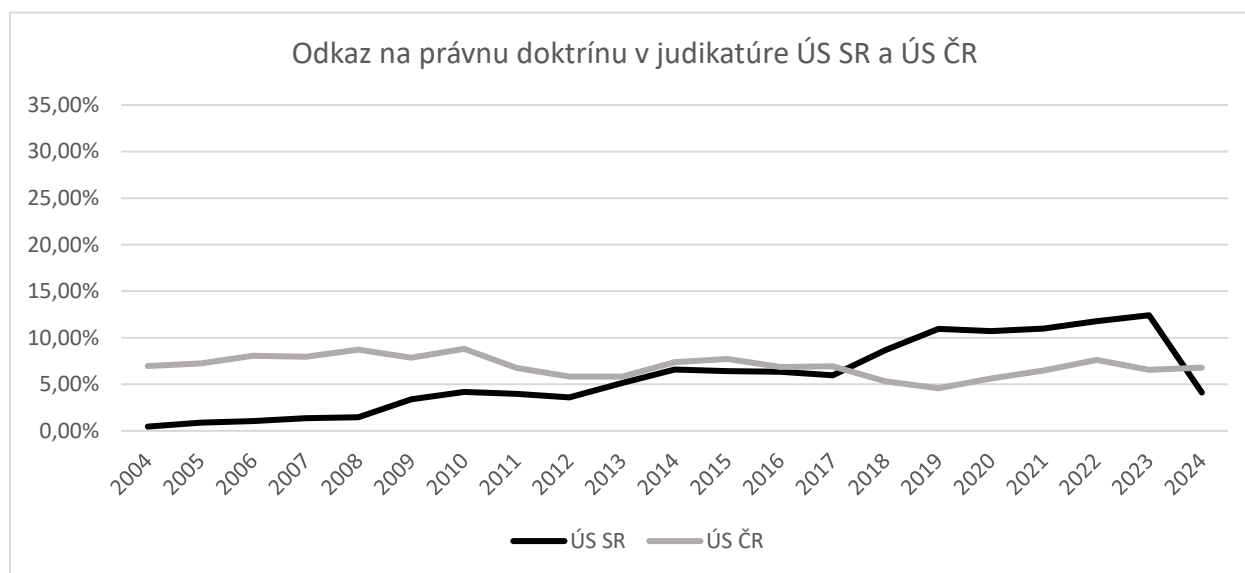
Pri NS ČR sú údaje takéto:

NS ČR (odkaz na právnú doktrínu)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2008	588	6424	9,15%
2009	674	6821	9,88%
2010	773	7153	10,81%
2011	901	7370	12,23%
2012	951	6668	14,26%
2013	787	6309	12,47%
2014	767	7028	10,91%
2015	811	7457	10,88%
2016	976	7901	12,35%
2017	1 052	8276	12,71%
2018	991	7522	13,17%

³² V pádoch som, samozrejme, vyhľadával tie slová, ktoré systém nedokázal buď vôbec alebo aspoň čiastočne skloňovať. Pri výraze „Beck“ som jednotlivito vylučoval tie výsledky, ktoré sa zjavne týkali niečoho iného ako vydavateľstva C. H. Beck. Výrazy „teorie správního práva“, „teorie veřejného práva“ a pod. som vopred vylúčil, keďže skúšobné vyhľadávanie za celé obdobie rokov 2004 až 2024 ukázalo, že tieto výrazy sa v systéme nachádzajú len v minimálnom počte (nevyhľadával som ich preto v jednotlivých rokoch). Pri výraze „komentář“ som tento krát nerobil manuálne triedenie (vzhľadom na obrovské množstvo nájdených výsledkov i zbežnú kontrolu a tiež skúsenosť so slovenským prostredím, ktoré naznačujú, že v obrovskej väčšine prípadov ide naozaj o odkaz na právnické komentáre k právnym predpisom).

2019	1 022	7365	13,88%
2020	1 038	6688	15,52%
2021	963	6500	14,82%
2022	961	6416	14,98%
2023	1 026	6408	16,01%
2024	861	5448	15,80%

Grafické porovnanie slovenských a českých súdov vyzerá nasledovne:

Opäť sa teda potvrdzuje o čosi menšia premenlivosť (väčšia stabilita nájdených výsledkov), pokiaľ ide o české súdy v porovnaní so slovenskými. Ústavný súd ČR pritom osciluje cca okolo šiestich až siedmich percent, Najvyšší súd ČR niekde okolo dvanástich až trinástich.

3. Odkaz na európske právo (hodnotu eurokonformity)

Pokiaľ ide o odkaz našej judikatúry na európske právo (a vlastne s tým priamo či nepriamo spojenú hodnotu eurokonformity), vo februári 2024 som v rovnakej databáze súdnych rozhodnutí vykonal analýzu, v ktorej som sa zamerlal na ÚS SR a NS SR a tiež na ÚS ČR a NS

ČR (výskum bol opäť publikovaný v už spomínanej monografii a v časti tejto state je z nej prevzatý a následne doplnený).³³ V prípade slovenských súdov som vyhľadával kľúčové výrazy „eurokonformný“, „euro-konformný“ (tieto výrazy bolo potrebné zadávať v príslušných rodoch, číslach a pádoch), „eurokonformne“, „euro-konformne“, „smernica európskej“ [-eho], „smernica EÚ“, „nariadenie európskej“ [-eho], „nariadenie EÚ“, „európske právo“, „právo Európskej únie“, „právo EÚ“, „právo Európskych spoločenstiev“, „právo ES“. Okrem toho som vyhľadával výrazy „Súdny dvor Európskej“, „Súdny dvor EÚ“, „SD EÚ“, „Európsky súdny dvor“ a „ESD“. V prípade českých súdov som vyhľadával výrazy „eurokonformní“, „euro-konformní“ (výrazy bolo potrebné zadávať v príslušných rodoch, číslach a pádoch), „eurokonformně“, „euro-konformně“, „směrnice Evropské“ (-ho, -ých), „směrnice EU“, „nařízení Evropské (-ho, -ých), „nařízení EU“, „evropské právo“ (výraz bolo potrebné zadávať v príslušných pádoch), „právo Evropské unie“, „právo EU“, „právo Evropského společenství“, „právo Evropských společenství“, „právo ES“, „Soudní dvůr Evropské“ (v príslušných pádoch), „Soudní dvůr EU“ (v pádoch), „SD EU“, „Evropský soudní dvůr“ (v pádoch) a „ESD“. Postupoval som, samozrejme, tak, aby sa nájdené výsledky neprekrývali (t. j. využíval som funkciu negatívneho výrazu). Ukázalo sa, že v konaniach pred slovenskými súdmi sa hľadané výrazy vyskytujú podstatne častejšie než v konaniach pred českými súdmi. V prípade Najvyššieho súdu SR je pritom odkaz početnejší v prvom sledovanom období než v druhom. Pri Ústavnom súde SR, Ústavnom súde ČR a Najvyššom súde ČR naopak platí, že výskyt je vždy vyšší v druhom sledovanom období. Čísla sú nasledovné:

Pri NS SR som za roky 2008 až 2015 našiel spolu až 12 105 rozhodnutí z celkového počtu 69 777 rozhodnutí (čo je až 17,35 %) a za roky 2016 až 2023 to bolo 6 355 rozhodnutí z celkového počtu 57 574 (t. j. 11,04 %). Dominuje tu výraz „Súdny dvor Európskej“, ktorý tvorí dve tretiny (resp. v prekrytí s inými výrazmi až tri štvrtiny) nájdených výsledkov za prvé sledované obdobie (vyčnievajú tu hlavne roky 2013 a 2014), zatiaľ čo pri druhom období je to čosi viac než tretina (resp. v prekrytí viac než polovica). Za celé obdobie rokov 2008 až 2023 je to viac než polovica (resp. v prekrytí až tri štvrtiny) nájdených výsledkov. Celkovo za roky 2008 až 2023 tvorí pomer nájdených rozhodnutí voči všetkým rozhodnutiam NS SR až 14,45 %.

Pri NS ČR je to len 1,61 %. Za roky 2008 až 2015 som našiel 585 z celkového počtu 55 230 rozhodnutí (t. j. 1,06 %) a za roky 2016 až 2023 to bolo 1 210 z 56 320 rozhodnutí (t. j. 2,15 %).

V prípade ÚS SR som za roky 2004 až 2013 našiel 651 rozhodnutí z celkového počtu 18 233 rozhodnutí (t. j. 3,57 %) a za roky 2014 až 2023 som našiel 1 895 z 24 188 rozhodnutí (t. j. 7,83 %). Celkový pomer za roky 2004 až 2023 je asi 6 %.

V prípade Ústavného súdu ČR je celkový pomer za roky 2004 až 2023 približne 2,58 %, pričom za roky 2004 až 2013 som našiel 520 z 35 019 rozhodnutí (t. j. 1,48 %) a za roky 2014 až 2023 šlo o 1 436 z 40 847 rozhodnutí (t. j. 3,52 %).

Z uvedeného sa teda zdá, že na Slovensku je v konaniach pred vrcholovými súdmi eurokonformita badateľne pertraktovanejšia než v Česku. Pre úplnejší obraz som sa, každopádne, v marci 2025 rozhodol vykonať analýzu po jednotlivých rokoch, a to za obdobie poslednej dekády (2015 až 2024).³⁴ Zistenia sú nasledovné:

Najvyšší súd SR:

³³ MRVA, M., TURČAN, M. Interpretácia a argumentácia v práve. Druhé, prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024, s. 131-133.

³⁴ Pričom som ešte pridal niekoľko vyhľadávaných výrazov ako „smernica ES“, „nariadenie ES“, „smernica Rady“, „nariadenie Rady“ (to isté v českom jazyku – t. j. „směrnice...“, „nařízení...“; v pádoch).

NS SR (odkaz na európske právo)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2015	2 624	12 650	20,74%
2016	2 124	19 421	10,94%
2017	1 504	12 125	12,40%
2018	726	8 366	8,68%
2019	659	5 539	11,90%
2020	592	4 352	13,60%
2021	427	3 161	13,51%
2022	217	2 494	8,70%
2023	203	2 540	7,99%
2024	262	2 918	8,98%

Ústavný súd SR:

ÚS SR (odkaz na európske právo)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2015	185	2 258	8,19%
2016	207	2 645	7,83%
2017	151	2 311	6,53%
2018	147	2 347	6,26%
2019	86	1 313	6,55%
2020	142	2 422	5,86%
2021	182	2 613	6,97%
2022	162	2 819	5,75%
2023	169	2 762	6,12%
2024	105	2 886	3,64%

Najvyšší súd ČR:

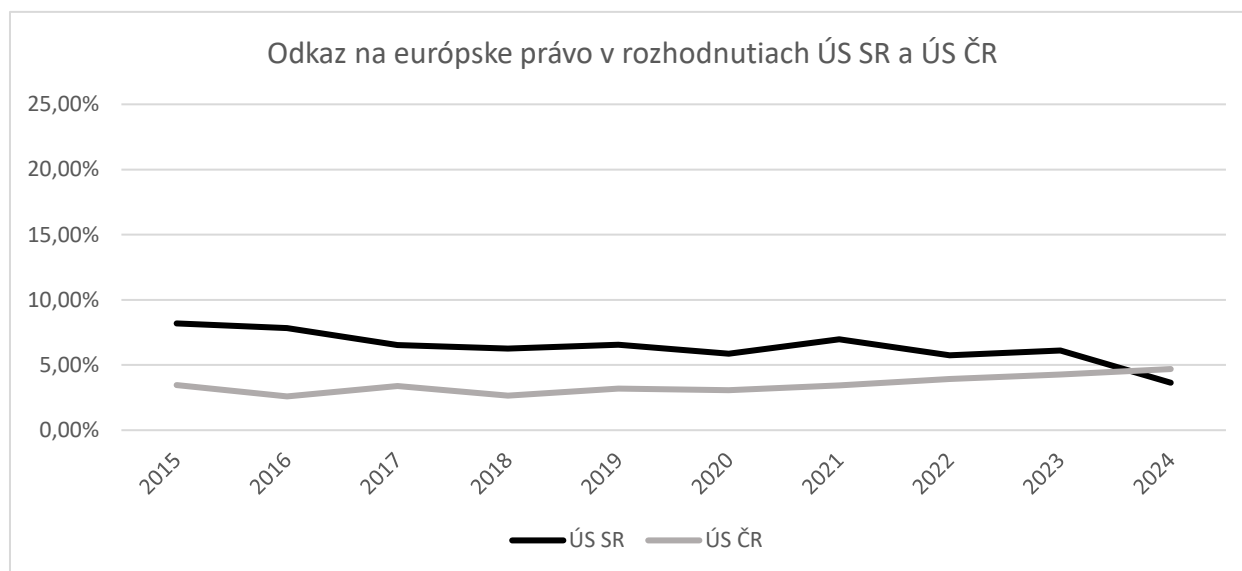
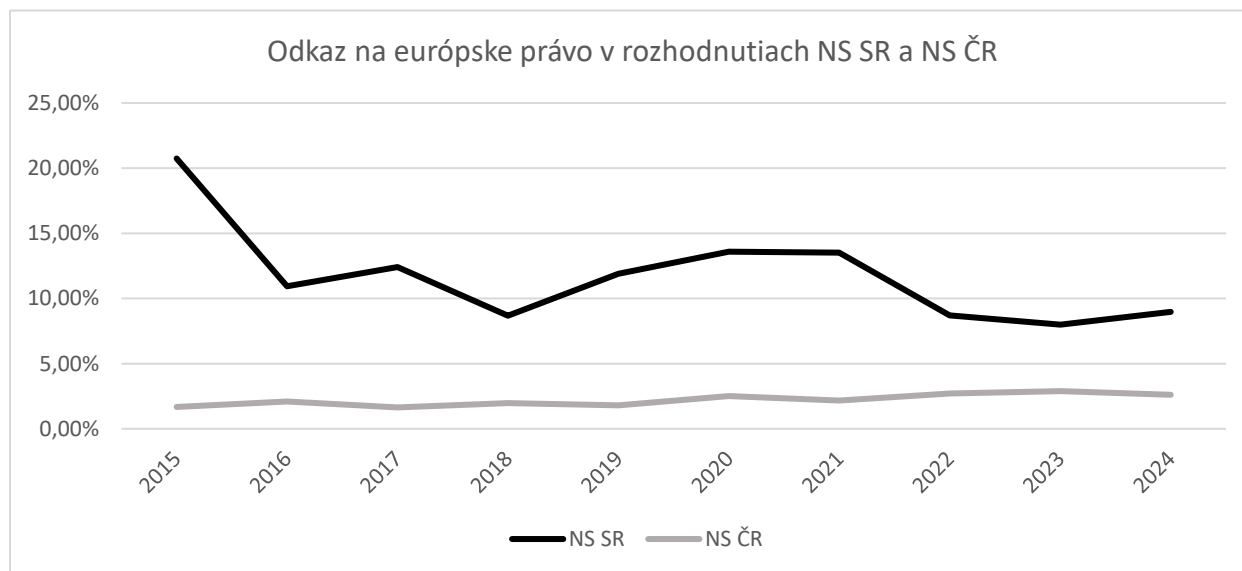
NS ČR (odkaz na európske právo)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2015	125	7 457	1,68%
2016	165	7 901	2,09%
2017	136	8 276	1,64%
2018	149	7 522	1,98%
2019	132	7 365	1,79%
2020	168	6 688	2,51%
2021	142	6 500	2,18%
2022	173	6 416	2,70%
2023	185	6 408	2,89%
2024	142	5 448	2,61%

Ústavný súd ČR:

ÚS ČR (odkaz na európske právo)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2015	134	3 857	3,47%
2016	113	4 360	2,59%
2017	148	4 373	3,38%
2018	117	4 396	2,66%
2019	150	4 691	3,20%

2020	129	4 200	3,07%
2021	122	3 560	3,43%
2022	140	3 568	3,92%
2023	148	3 456	4,28%
2024	174	3 712	4,69%

Graficky vyzerajú uvedené čísla pri porovnaní slovenského a českého prostredia takto:

Z dát a grafov vidno opäť o čosi „stabilnejší“ priebeh v prípade českých súdov a zároveň celkovo nižšie hladiny kriviek. Pri porovnaní NS SR a NS ČR sa však núka otázka, či výrazný percentuálny rozdiel nemôže byť daný (aj) skutočnosťou, že v judikatúre NS SR je po väčšinu sledovaného obdobia (konkrétne od 1.1.2015 do 31.7.2021), na rozdiel od judikatúry NS ČR, zahrnuté i správne súdnictvo. V marci 2025 som preto vykonal ešte osobitnú analýzu rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu ČR a Najvyššieho správneho súdu SR. Výsledky sú nasledovné:

Najvyšší správny súd ČR:

NSS ČR (odkaz na európske právo)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2015	403	3 332	12,09%
2016	437	3 332	13,12%
2017	503	3 795	13,25%
2018	538	4 148	12,97%
2019	643	4 357	14,76%
2020	562	4 195	13,40%
2021	624	4 619	13,51%
2022	629	3 866	16,27%
2023	673	3 996	16,84%
2024	710	3 712	19,13%

Vidno teda, že na Najvyššom správnom súde ČR je súvis s európskym právom skloňovaný podstatne častejšie než na Najvyššom súde ČR. Keď rozhodnutia oboch súdov (t. j. NS ČR a NSS ČR) pomiešame, ako je to pri NS SR do 31.7.2021, čísla odkazu na európske právo budú nasledovné:

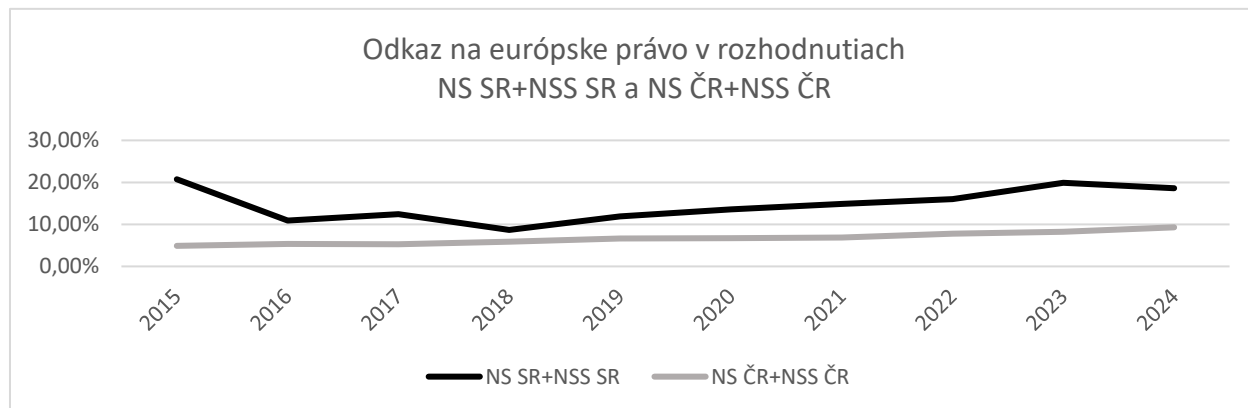
NS ČR + NSS ČR (odkaz na európske právo)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2015	528	10 789	4,89%
2016	602	11 233	5,36%
2017	639	12 071	5,29%
2018	687	11 670	5,89%
2019	775	11 722	6,61%
2020	730	10 883	6,71%
2021	766	11 119	6,89%
2022	802	10 282	7,80%
2023	858	10 404	8,25%
2024	852	9 160	9,30%

Celkové číselné pomery sú teda v tomto prípade badateľne vyššie a majú stúpajúcu tendenciu.

Najvyšší správny súd SR (od 1.8.2021 do 31.12.2024):

NSS SR (odkaz na európske právo)			
<i>rok</i>	<i>nájdené rozhodnutia</i>	<i>celkový počet rozhodnutí</i>	<i>pomer</i>
2021	116	485	23,92%
2022	491	1 917	25,61%
2023	675	1 869	36,12%
2024	576	1 591	36,20%

Pri zohľadnení rozhodnutí NSS ČR v prípade českej judikatury teda čísla vzrástli, no stále sú badateľne nižšie než v prípade slovenskej. Zároveň ostáva platiť téza o „rovnejšej“ krivke českej judikatury v porovnaní so slovenskou.

4. Oblasť správneho trestania a trestného práva

V stati o eurokonformite som sa, okrem iného, zameriaval zvlášť na správne súdnictvo, zatiaľ čo v stati o odkaze na predchádzajúcu judikaturu som si všimol výhradne rozhodnutia NS SR a NS ČR v súkromnoprávných veciach. Malo to svoje zjavné dôvody. V tejto krátkej stati si chcem ešte osobitne všimnúť judikaturu našich najvyšších a najvyšších správnych súdov vo verejnoprávných veciach, pričom v záujme porovnávania čo najpríbuznejších vecí sa zameriam konkrétne na judikaturu v trestných veciach a na judikaturu vo veciach správneho trestania, ktoré predstavujú špecifický druh judikatury. Všimnem si pritom všetky tri vyššie skúmané fenomény – t. j. odkaz na predchádzajúcu judikaturu, právnu doktrínu i európske právo.

V marci 2025 som vykonal analýzu rozhodnutí správneho kolégia NS SR a rozhodnutí NSS SR v správnych veciach, ktoré obsahovali výraz „správne trestanie“ (čím mala byť vyselektovaná relevantná vzorka rozhodnutí týkajúcich sa správneho trestania)³⁵ a zároveň niektorý z desiatok vyššie uvedených výrazov odkazujúcich buď na predchádzajúcu judikaturu, právnu doktrínu alebo európske právo. V záujme komparácie som si všimol aj judikaturu NSS ČR (pričom som, pochopiteľne, použil český ekvivalent „správní trestání“ a české kľúčové slová). Skúmal som desaťročné obdobia ako celky (t. j. roky 2015 až 2024) a číselné zistenia sú nasledovné:

Odkaz na judikaturu:

- NS SR + NSS SR, 2015-2024: 331 z 639 rozhodnutí (t. j. 51,80 %).

³⁵ Otázkou, samozrejme, bolo, podľa akého kľúčového slova v systéme vyhľadávať judikaturu vo veciach správneho trestania. Zvažoval som kľúčové slová „správne trestanie“ a „priestupok“. Vyššie uvádzam výsledky pre prvý z týchto výrazov. Vykonal som, každopádne, aj analýzu s použitím druhého uvedeného výrazu, pričom výsledky boli v tomto prípade odlišné. Keďže však výraz „priestupok“ („přestupek“) môže byť v rozhodnutí použitý i relatívne náhodne, čo je, domnievam sa, menej pravdepodobné pri výraze „správne trestanie“ („správní trestání“), javí sa mi lepšou analýza podľa výrazu „správne trestanie“ (hoci, skúmaná vzorka je v tomto prípade menšia). Pokiaľ ide o dáta získané pri skúmaní judikatury obsahujúcej výraz „priestupok“, sú nasledovné: Odkaz na predchádzajúcu judikaturu som našiel v 334 z celkového počtu 937 rozhodnutí NS SR (správne kolégium) a NSS SR (judikatura v správnych veciach) obsahujúcich výraz „priestupok“ a vydaných za obdobie rokov 2015 až 2024 (t. j. 35,65 %). V prípade NSS ČR to bolo 2 497 z 5 240 rozhodnutí (t. j. 47,65 %). Pokiaľ ide o odkaz na právnu doktrínu, našiel som 218 z 937 rozhodnutí slovenských súdov (t. j. 23,27 %) a 764 z 5 240 rozhodnutí českého súdu (t. j. 14,58 %) a v súvislosti s odkazom na európske právo som našiel 159 z 937 rozhodnutí slovenských súdov (t. j. 16,67 %) a 532 z 5 240 rozhodnutí českého súdu (t. j. 9,98 %). Vyplýva z toho, že v českom prostredí je z takejto perspektívy badateľne väčší dôraz v odkazovaní na predchádzajúcu judikaturu. V slovenskom prostredí je zas vyšší odkaz na právnu doktrínu a tiež na európske právo (pričom odkaz na európske právo tu zároveň násobne prevyšuje výskyt takéhoto odkazu v trestnom súdnictve, či už slovenskom alebo českom; to však, ako vidno z grafu, platí aj pri vyhľadávaní podľa kľúčového slova „správne trestanie“).

- NSS ČR, 2015-2024: 607 z 1 239 rozhodnutí (t. j. 48,99 %).

Odkaz na doktrínu:

- NS SR + NSS SR, 2015-2024: 190 z 639 rozhodnutí (t. j. 29,73 %).
- NSS ČR, 2015-2024: 312 z 1 239 rozhodnutí (t. j. 25,18 %).

Odkaz na európske právo:

- NS SR + NSS SR, 2015-2024: 110 z 639 rozhodnutí (t. j. 17,21 %).
- NSS ČR, 2015-2024: 259 z 1 239 rozhodnutí (t. j. 20,90 %).

Ako už som spomenul, v rámci porovnania s čo najpríbuznejším odvetvím som sa zameral aj na rozhodnutia našich najvyšších súdov v trestných veciach. Tu som v prípade NS SR vyhľadával podľa kolégia, v prípade NS ČR, podľa spisovej značky („T“; keďže podľa kolégia sa pri českých súdoch v systéme vyhľadávať nedalo). Získané údaje sú takéto:

Odkaz na judikatúru:

- NS SR, 2015-2024: 1 684 z 7 094 rozhodnutí (t. j. 23,74 %).
- NS ČR, 2015-2024: 3 351 z 16 984 rozhodnutí (t. j. 19,73 %).

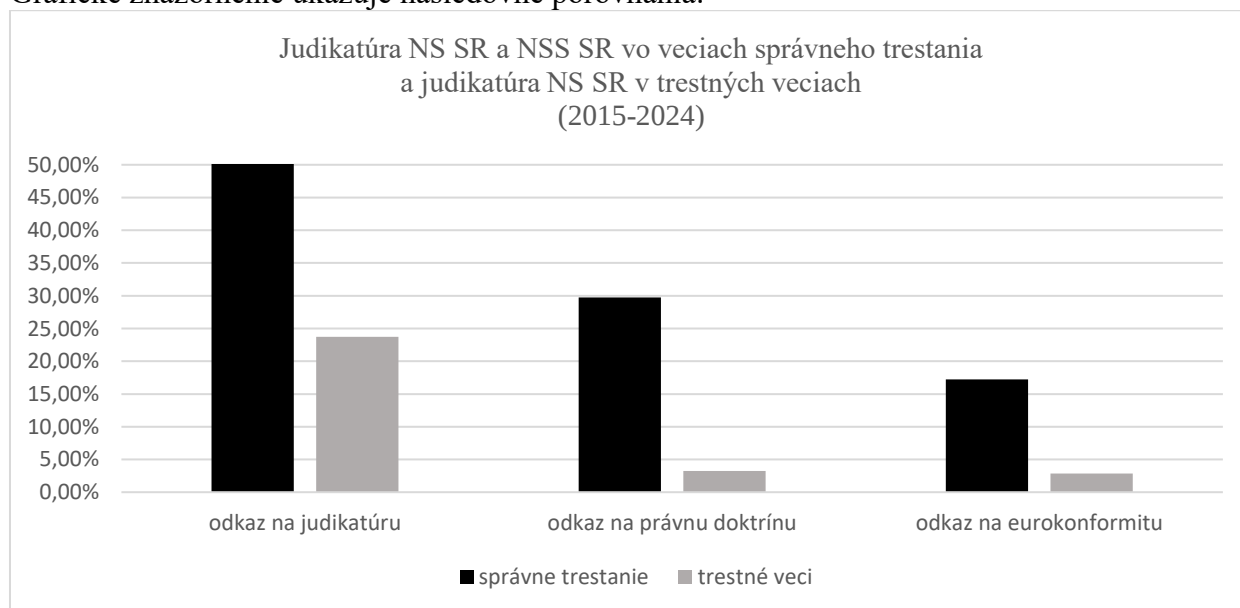
Odkaz na doktrínu:

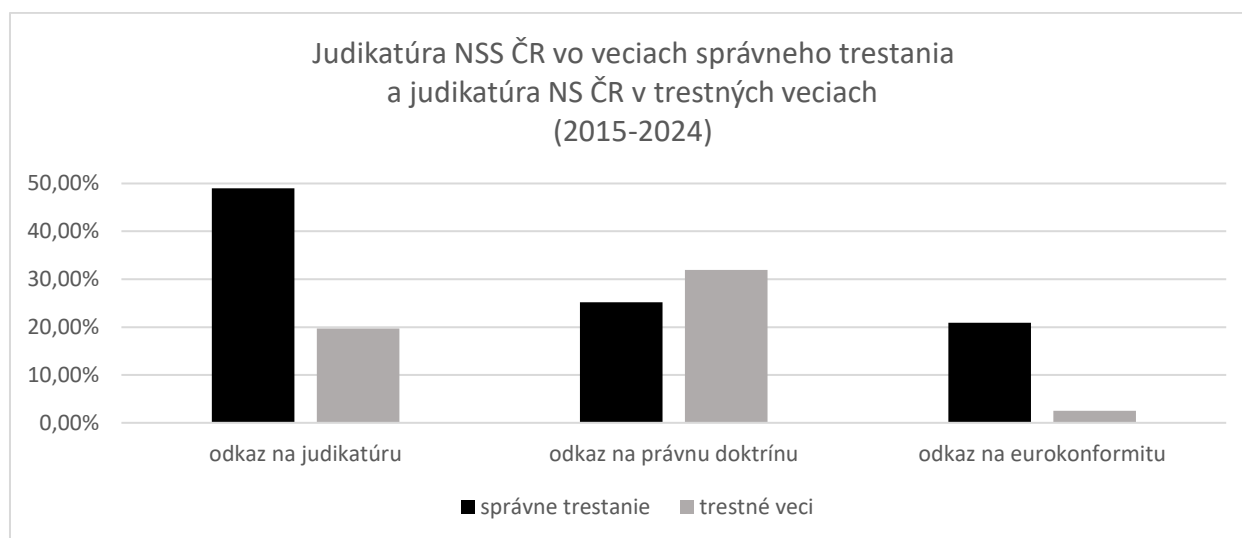
- NS SR, 2015-2024: 231 z 7 094 rozhodnutí (t. j. 3,26 %).
- NS ČR, 2015-2024: 5 424 z 16 984 rozhodnutí (t. j. 31,94 %).

Odkaz na európske právo:

- NS SR, 2015-2024: 202 z 7 094 rozhodnutí (t. j. 2,85 %).
- NS ČR, 2015-2024: 425 z 16 984 rozhodnutí (t. j. 2,50 %).

Grafické znázornenie ukazuje nasledovné porovnania:

Čísla a grafy ukazujú, že v prípade (vzorky) vrcholovej judikatúry vo veciach správneho trestania je na tom slovenské prostredie v jednotlivých kategóriách prakticky rovnako ako to české, pričom dominantným je v oboch prípadoch odkaz na predchádzajúcu judikatúru (prítomný zhruba v polovici rozhodnutí); so značným odstupom nasleduje odkaz na právnu doktrínu (v slovenskom prípade je to niečo medzi štvrtinou a tretinou rozhodnutí, v českom prípade ide o štvrtinu) a najnižší je tu odkaz na európske právo (v slovenskom prípade je to asi šestina rozhodnutí, v českom pätina). Relevantný rozdiel medzi oboma prostrediami je v trestnoprávnej judikatúre, a to konkrétne v súvislosti s odkazom na právnu doktrínu, ktorý je v českom prostredí takmer desaťnásobne vyšší než v slovenskom, pričom tu prevyšuje aj odkaz na právnu doktrínu v judikatúre NSS ČR vo veciach správneho trestania (inak trestné súdnictvo v jednotlivých skúmaných kategóriách vždy kvantitatívne zaostáva za správnym, či už ide SR alebo ČR). Zároveň možno povedať, že v českom trestnom súdnictve je odkaz na právnu doktrínu dominantný (čiže prevyšuje aj odkaz na judikatúru). V slovenskom i českom prípade zároveň platí, že odkaz na európske právo je v trestnoprávnej judikatúre badateľne nižší, než v judikatúre týkajúcej sa správneho trestania.

III. ZÁVER

Skúsme sa na vec pozrieť súhrnne a všimnúť si určité dôsledky. Keď zhrnieme všetko vyššie uvedené, môžeme skonštatovať tieto skutočnosti:

1. Odkaz na predchádzajúcu judikatúru je dnes v rozhodnutiach NS SR v súkromnoprávných veciach zhruba na rovnakej kvantitatívnej úrovni ako je to v prípade NS ČR. Na začiatku skúmaného obdobia bol tento odkaz tiež na približne rovnakej úrovni, pričom kvantita bola v r. 2008 na Slovensku aj v Česku výrazne nižšia, než aká sa ukazuje na konci periódy v r. 2024. Obe prostredia teda v danom ohľade prešli vývojom (stúpaním kriviek). Zatiaľ čo český vývoj bol v podstate lineárny, v tom slovenskom možno badať výrazné výkyvy. Dovolím si dodať, že opätovnou kontrolou som sa uistil, že podstatné rozdiely medzi krivkami NS SR a NS ČR nie sú, v danom ohľade, spôsobené násobne hojnejším odkazom rozhodnutí NS SR na judikatúru SD EÚ. Za celé obdobie sa totiž vyhľadávajú kľúčové výrazy „judikát“ (v pádoch) a „svojej judikatúre“ (v pádoch) týkajú SD EÚ len pomerne zriedkavo (ide asi o dve desiatky prípadov z tisícov). Množstvo odkazov na rozhodnutia ESĽP je tu podobne nevelké. Čo sa týka odkazov rozhodnutí NS SR na judikatúru NS ČR, prípadné nedokonalosti mojej manuálnej selekcie nemajú ani v tomto prípade za následok zásadné skreslenie výsledkov, a teda spochybnenie celkového záveru o badateľne premenlivejšej krivke slovenského súdu v porovnaní s krivkou českého súdu. Následnou

kontrolou som totiž zistil, že vo vypuklých rokoch nejde o také hojné výskyty odkazu rozhodnutí NS SR na rozhodnutia NS ČR, aby v prípade chyby (neodpočítania toho, čo malo byť odpočítané) mali za následok zásadnú zmenu tvaru krivky (jej narovnanie). Je rovnako nemysliteľné, že by bol rozdiel medzi tvarmi kriviek spôsobený možným nezohľadnením odkazu NS SR na judikatúru ÚS SR pri nedostatočnej manuálnej selekcii. Všeobecne totiž rozhodnutia NS ČR v súkromnoprávných veciach odkazujú na rozhodnutia ÚS ČR častejšie než rozhodnutia občianskeho a obchodného kolégia NS SR na rozhodnutia ÚS SR³⁶ a platí tiež, že ani v prípade výsledkov s výrazmi „judikát“ (v pádoch) a „svojej judikatúre“ (v pádoch) odkazujúcich na judikatúru ÚS SR namiesto NS SR nejde o veľké počty (sú to len desiatky súborne za celé obdobie rokov 2008 až 2024). V neposlednom rade (a to predovšetkým!) treba poznamenať, že rozhodujúce sú, *prepady* krivky, ktoré v slovenskom grafe vždy ostajú a nestratia sa ani v prípade hypotetických korekcií niektorých vrcholov. Navyše, pri nedostatočnom odpočítavaní by mali byť prepady krivky v skutočnosti vlastne ešte väčšie (čo znamená, že slovenská krivka ostáva rozhodne kolísavá). Pokiaľ ide o český súd, výraz „judikát“ (ktorý môže v prípade chybnnej manuálnej selekcie teoreticky odkazovať aj na judikatúru špeciálnych súdov) som tu, podobne ako v prípade slovenského súdu, vyhľadával až ako posledný (teda s radom negatívnych predchádzajúcich nájdených výrazov). V jednotlivom roku ide o jednotky až niekoľko desiatok výsledkov voči stovkám (spravidla nad tisíc až tisícpäťsto) celkovo nájdených rozhodnutí s niektorým z kľúčových výrazov (jednoznačne najčastejšie sú výrazy „judidukatura nejvyššího soudu“ (v pádoch) a „praxe nejvyššího soudu“). Výrazný prepád krivky na slovenský spôsob tu teda neprichádza do úvahy. Možno preto uzavrieť, že principiálny rozdiel v tvare slovenskej a českej krivky sa (ako podstatné rámcové zistenie tohto výskumu) javí v každom prípade zachovaný.

2. Niečo podobné (s rozdielom „štartovacej pozície“, ktorá bola v prípade českého súdu v r. 2008 kvantitatívne vyššia než v prípade slovenského súdu) platí o odkaze na právnu doktrínu v rozhodnutiach NS SR a NS ČR. Pokiaľ ide o ústavné súdy, tie sú si v danom ohľade navzájom výrazne podobnejšie, no stále platí o čosi „uhladenejšia“ krivka ÚS ČR v porovnaní s krivkou ÚS SR. Zároveň platí, že odkaz na právnu doktrínu je v oboch prostrediach (t. j. slovenskom i českom) badateľne nižší než odkaz na judikatúru.
3. Pokiaľ ide o odkaz na európske právo (a z toho priamo či nepriamo plynúcu hodnotu eurokonformity), tento je na Slovensku za posledných desať rokov, badateľne hojnejší než v Česku, a to ako v prípade množiny rozhodnutí najvyšších a najvyšších správnych súdov, tak v prípade množiny rozhodnutí ústavných súdov (hoci pri ústavných súdoch je tento rozdiel menej výrazný, pričom medzi rokmi 2023 a 2024 sa obe krivky pretli).
4. V rámci pozornosti venovanej oblasti penitívnej judikatúry možno skonštatovať značnú podobnosť slovenského a českého prostredia, pokiaľ ide o vrcholové súdne rozhodnutia týkajúce sa správneho trestania, pričom z troch skúmaných fenoménov je tu dominantným odkaz na predchádzajúcu judikatúru (ktorý je tu zároveň v priemere hojnejší než v judikatúre v súkromnoprávných veciach), nasleduje odkaz na právnu doktrínu a až za ním odkaz na európske právo. Výrazný rozdiel sa ukazuje v trestnoprávnej judikatúre, kde v prípade NS ČR odkaz na právnu doktrínu niekoľkonásobne prevyšuje takýto odkaz zo strany NS SR.

Ako vyššie uvedené zistenia hodnotiť z hľadiska želanosti? Pokiaľ nájdené kvantitatívne rozdiely v odkazoch na judikatúru, doktrínu a európske právo (eurokonformitu) skutočne aspoň približne reflektujú *dôraz*, ktorý sa na tieto spôsoby dôvodu v praxi kladie, potom je

³⁶ Táto skutočnosť je v databáze ľahko overiteľná. Ku kvantite odkazov rozhodnutí NS ČR na rozhodnutia ÚS ČR pozri tiež: HARAŠTA, J., SMEJKALOVÁ, T., NOVOTNÁ, T. et. al. Citační analýza judikatury. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 130 a 173.

skutočnosť, že vo výsledkoch jednoznačne dominuje práve odkaz na predchádzajúcu judikatúru, a to či už v súkromnoprávných alebo verejnoprávných veciach, pozitívna. Zohľadňovanie predchádzajúcej judikatúry v záujme súrodej (koherentnej) aplikácie práva si totiž vyžaduje princíp právnej istoty (ako ochrany legitímnych očakávaní adresátov práva),³⁷ pričom tento princíp plynie vlastne zo samotnej idey práva.³⁸ Dobrý zmysel dáva aj relatívne nemalý odkaz na právnu doktrínu, ktorý v Českom prostredí kvantitatívne prevyšuje odkaz na európske právo. Napokon, možno očakávať, že množstvo právnych problémov, ktoré principiálne nezávisia od zohľadňovania (výkladu) práva EÚ v praxi stále prevyšuje množstvo tých problémov, ktoré od neho závisia, pričom právna veda má byť (a nepochybne aj dokáže byť) výkladovo nápomocná (treba však dodať, že eurokonformný výklad je, na rozdiel od doktrinálneho výkladu, obligatórny³⁹). Odkaz na právnu doktrínu nie je zanedbateľný ani v slovenskom prostredí, no je o niečo nižší, než v českom prostredí (pričom je tu kvantitatívne prevýšený odkazom na právo EÚ). České prostredie teda pre nás môže byť v tomto určitou inšpiráciou, zvlášť pokiaľ ide o trestnoprávnu judikatúru, v ktorej je slovenské prostredie s ohľadom na odkaz na právnu doktrínu výrazne menej „zhovorčivé“. Množstvo odkazov na právnu doktrínu je pritom v prípade trestného kolégia NS SR zhruba rovnaké ako množstvo jeho odkazov na európske právo. To nám, vzhľadom na tézu, že problémov nutne nezávislých od výkladu európskeho práva bude v domácej judikatúre zrejme vždy viac než tých, ktoré od výkladu práva EÚ závisia, naznačuje, že odkaz trestnoprávnej judikatúry NS SR na právnu doktrínu je, čo do kvantity, snáď až príliš nízky. Na druhej strane však treba uvážiť skutočnosť, že priemer odkazu na právnu doktrínu v celkovej judikatúre NS SR za roky 2015 až 2024 (teda vo všetkých kolégiách) je (iba) 6,41 %, čo nie je dramaticky viac než zistený priemer v judikatúre trestného kolégia, ktorý predstavuje 3,26 % (hoci proporčne je to zhruba dvojnásobok). Naopak, je to česká trestnoprávna judikatúra NS ČR, ktorá sa výrazne vymyká z priemeru celkovej judikatúry NS ČR za dané obdobie (v jej prípade je to 31,94 % voči celkovému priemeru 13,86 %). Znamená to, že zatiaľ, čo v českom prostredí je odkaz na právnu doktrínu spomedzi všetkých kolégií NS ČR najvyšší práve pri trestnom kolégiu, v slovenskom prostredí je to presne opačne a je tu najnižší. Aj v oblasti správneho trestania sa české prostredie (a tento krát aj slovenské) v danom ohľade badateľne vymyká z celkového priemeru (presahuje ho).⁴⁰ Svedčí to o reálnom význame právnej doktríny pre právnu argumentáciu a aplikáciu práva (najmä o role odborných komentárov k zákonom, no aj rôznych teoreticko-právnych či iných odborných a vedeckých výstupov). Slovenské prostredie zas snáď môže byť pre to české inšpiráciou venovať o čosi väčšiu pozornosť právu EÚ (táto skutočnosť by si však ešte zaslúžila samostatné skúmanie).

Vyššie uvedené dáta sa, samozrejme, môžu vyznačovať určitou nepresnosťou a tiež možno uvažovať o tom, že predstavujú skôr pohľad na *rétoriku* súdnych rozhodnutí, než skutočnú

³⁷ MELZER, F. Metodologie nalézání práva: Úvod do právní argumentace. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 25.

³⁸ FULLER, L. Morálka práva. Praha: OIKOYMENH, 1998, s. 79 a n.

³⁹ WINTR, J. Metody a zásady interpretace práva. 2. vyd. Praha: Auditorium, 2019, s. 83-87; PAGÁČ, L. Extra legem, intra ius? (imperatív eurokonformného výkladu práva vo svetle judikatúry Súdneho dvora EÚ, BGH a Najvyššieho súdu SR). In *Justičná revue*, 65 (2013), s. 416-425. Michal Šejvl však podotýka, že vzťahy medzi vnútroštátnym, európskym a medzinárodným právom sú z hľadiska hierarchie a povinnosti konformného výkladu komplikované a s odkazom na Pavla Holländera uvádza, že (v kontexte pôsobenia ESEP, SD EÚ a ústavných súdov) ich možno prirovnávať k „bermúdskému trojuholníku.“ (ŠEJVL, M. Systematický výklad. In SOBEK, T., KOTÁSEK, J., HAPLA, M. (eds.). Právní argumentace. Praha: C. H. Beck, 2024, s. 322-323). Lukáš Hlouch zas kedysi označil eurokonformný výklad za nadštandardnú metódu interpretácie práva, v čom azda hrala určitú rolu skutočnosť, že „s tímto výkladovým přístupem, který je v instrumentáriu českého práva nový, se judičiální praxe teprve blíže seznamuje.“ (HLOUCH, L. Teorie a realita právní interpretace. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 234). Medzičasom sa však už daný druh výkladu stal pomerne zaužívaným.

⁴⁰ Pričom, ako sme videli, v rovine správneho trestania ostáva odkaz judikatúry NS SR a NSS SR na právnu doktrínu pomerne vysoký aj pri vyhľadávaní podľa kľúčového slova „priestupok“ (kde máme dočinenia s väčšou vzorkou súdnych rozhodnutí, než je to pri vyhľadávaní podľa kľúčového slova „správne trestanie“).

makro-perspektívu, kde, kedy a v akej miere bola v súdnom konaní použitá argumentácia predchádzajúcou judikatúrou, právnou doktrínou či európskym právom. Avšak aj v takom prípade platí, že už len táto *rétorická* stránka, t. j. skutočnosť, že dané zmienky sa do písomného vyhotovenia rozhodnutí dostali (a to v príslušnej kvantite), naznačuje niečo o ich relevancii pre súdy. Je predsa mnoho vecí, ktoré sa v priebehu súdneho konania spomenú (či už ústne alebo v podaniach), no nakoniec nie sú zachytené v písomnom vyhotovení rozhodnutia. Fakt, že súd určité skutočnosti (ako je v našom prípade odkaz na judikatúru, doktrínu a európske právo) v rozhodnutiach zachytil (a to v príslušnej kvantite), teda má svoju relevanciu a je hodný našej právno-vedeckej pozornosti. Samozrejme, ďalší výskum s využitím nástrojov umelej inteligencie môže už v blízkej budúcnosti preveriť moje (vcelku pracovným spôsobom manuálne získané) zistenia, prípadne ich korigovať a prehĺbiť naše poznanie v tejto oblasti.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

judikatúra, doktrinálny výklad, eurokonformný výklad, súkromné právo, trestné právo, správne trestanie

KEY WORDS

judiciary, doctrinal interpretation, Euro-conformist interpretation, private law, criminal law, administrative punishment

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BLACK, R. C., SPRIGGS II, J. F. Citation and Depreciation of U. S. Supreme Court Precedent. In *Journal of Empirical Legal Studies*, 10 (2013), s. 325-358. ISSN 1740-1461, online: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jels.12012> [18-06-2025], DOI: 10.1111/jsr.12594
2. CVRČEK, F. Automatické rozpoznávání právních termínů. In *Právník*, 146 (2007), č. 4, s. 433-443. ISSN 0231-6625.
3. CVRČEK, F. Právní jazyk a jeho styly z hlediska kvantitativního. In *Právník*, 148 (2009), č. 5, s. 449-466. ISSN 0231-6625.
4. CVRČEK, F. Právní informatika a lingvistika. In *Jurisprudence*, 25 (2016), č. 6, s. 49-53. ISSN 1802-3843.
5. FULLER, L. Morálka práva. Praha: OIKOYMENH, 1998, 229 s. ISBN 80-86005-65-8.
6. HARAŠTA, J., SMEJKALOVÁ, T., NOVOTNÁ, T. et. al. Citační analýza judikatury. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 272 s. ISBN 978-80-7598-749-5.
7. HLOUCH, L. Teorie a realita právní interpretace. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 348 s. ISBN 978-80-7380-303-2.
8. CHVOJKA, Š. Publikací to nekončí: analýza přístupnosti judikatury Nejvyššího správního soudu. In *Právník*, 163 (2024), č. 4, s. 354-366. ISSN 0231-6625.
9. KASTELLEC, J. P. The Statistical Analysis of Judicial Decisions and Legal Rules With Classification Trees. In *Journal of Empirical Legal Studies*, 7 (2010), s. 202-230, online: <https://jkastellec.scholar.princeton.edu/sites/g/files/toruqf3871/files/jkastellec/files/trees.pdf> [12-06-2025].
10. KÜHN, Z. Judikatura a judikaturní odklony. In SOBEK, T., KOTÁSEK, J., HAPLA, M. (eds.). *Právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2024, s. 448-480. ISBN 978-80-7400-954-9.

11. LIU, J. S, CHEN, H.-H., HO, M. H.-C., LI, Y-CH. Citations With Different Levels of Relevancy: Tracing the Main Paths of Legal Opinions. In *Journal of the Association for Information Science and Technology*. 65 (2014), č. 12, s. 2479-2488. ISSN 2330-1643, online: <https://asistdl.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/asi.23135> [18-06-2025]. DOI: 10.1002/asi.23135
12. LOCKE, D., ZUCCON, G. Case law retrieval: accomplishments, problems, methods and evaluations in the past 30 years. In *ACM Computing Surveys*, 1 (2022), č. 1, online: <https://arxiv.org/pdf/2202.07209v1> [12-06-2025].
13. LÖWY, A. Veľký senát a ustálená rozhodovacia prax (inauguračná prednáška). In *Právny obzor*, 105 (2022), č. 2, s. 95-111. ISSN 0032-6984.
14. MELZER, F. Metodologie nalézání práva: Úvod do právní argumentacie. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011, 296 s. ISBN 978-80-7400-382-0.
15. MRVA, M., TURČAN, M. Interpretácia a argumentácia v práve. Druhé, prepracované vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024, 278 s. ISBN 978-80-571-0702-6.
16. NOOTRVIJK, K. van, MULDER, R. De. A quantitative analysis of legal word use. In *BILETA Annual Conference 2007*, online: <https://www.bileta.org.uk/wp-content/uploads/A-quantitative-analysis-of-legal-word-use.pdf> [12-06-2025].
17. PAGÁČ, Ľ. Extra legem, intra ius? (imperatív eurokonformného výkladu práva vo svetle judikatúry Súdneho dvora EÚ, BGH a Najvyššieho súdu SR). In *Justičná revue*, 65 (2013), s. 416-425. ISSN 1335-6461.
18. SMEJKALOVÁ, T., NOVOTNÁ, T. HARAŠTA, J. Kvantitatívny prístup v kvalitatívnej doméne práva: odpoveď autorů. In *Časopis pro právní vědu a praxi*, 31 (2023), č. 2, s. 495-513. ISSN 1210-9126. DOI: 10.5817/CPVP2023-2-11
19. ŠEJVL, M. Systematický výklad. In SOBEK, T., KOTÁSEK, J., HAPLA, M. (eds.). *Právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2024, s. 300-329. ISBN 978-80-7400-954-9.
20. VAN DER HAEGEN, M. Building a Legal Citation Network: The Influence of the Court of Cassation on the Lower Judiciary. In *Utrecht Law Review*, 13 (2017), č. 3, s. 65-67. ISSN 1871-515X, online: <https://utrechtlawreview.org/articles/406/> [18-06-2025]. DOI: 10.18352/ulr.406
21. VARGA, D., SZOPLÁK, Z., KRAJČI, S. et al. Analysis and Prediction of Legal Judgements in the Slovak Criminal Proceedings. In BREJOVÁ, B. et al. (eds.). *Information Technologies – Applications and Theory 2021*, s. 161-170, online: <https://ceur-ws.org/Vol-2962/> [12-06-2025].
22. WINTR, J. Metody a zásady interpretace práva. 2. vyd. Praha: Auditorium, 2019, 296 s. ISBN 978-80-87284-75-9.
23. Databáza súdnych rozhodnutí dostupná na: <https://www.judikaty.info/>

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

doc. JUDr. Mgr. Martin Turčan, PhD.

ORCID ID: 0000-0002-4616-6730

Docent

Univerzita Komenského v Bratislave

Právnická fakulta, Katedra teórie práva a filozofie práva

Šafárikovo nám. č. 6, 810 00 Bratislava

Telefónne číslo: +421 2 9012 9560

E-mail: martin.turcan@flaw.uniba.sk